Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: „Svoboda", 81-83 Grand St., Jersey City, N. J.
Тел.: HEnderson 4-0237
УНС: HEnderson 5-8740

РІК LXIII. Ч. 210. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ЧЕТВЕР, 1-го ЛИСТОПАДА 1956. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ — FIVE CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, THURSDAY, NOVEMBER 1, 1956. No. 210. VOL. LXIII.

ПРЕЗ. АЙЗЕНГАВЕР ЗАКЛИКАЄ ФРАНЦІЮ Й АНГЛІЮ СТРИМАТИ СВОЇ ВІЙСЬКА

Вашингтон. — Після одержання повідомлень про ультиматум, переданий Єгиптові й Ізраїлеві французьким і британським урядом і про рішення цих урядів вислати свої війська в зону Суезького каналу, президент Айзенгавер переслав обидвом урядам рішучий протест проти започаткованих ними мілітарних заходів і звернувся до них із закликом припинити негайно висилку військ до Єгипту і відкликати ультиматум, переданий Єгиптові й Ізраїлеві, припинити бої і відійти на десять миль від Суезького каналу. В той же самий час американський уряд вирішив у принципі припинити економічну допомогу для ізраїльської держави, до того часу, аж поки Ізраїль не виведе своїх військ з єгипетської території. Президент Айзенгавер дуже огірчений поведінкою Великої Британії і Франції, які, не вичекавши на спільні рішення і не порозумівшись заздалегідь із американським урядом, почали мілітарні заходи проти Єгипту й Ізраїля, і розчарований тим, що і Франція і Велика Британія поклали своє вето в Раді Безпеки ОН проти американської резолюції в справі подій на Середньому Сході. Урядові американські чинники затурбовані не так розвитком подій на Середньому Сході, як глибокою кризою, яка заіснувала з того приводу у взаєминах між союзними досі державами — ЗДА, Великою Британією і Францією. Державний секретар Доллес відбув розмови з британським і французьким амбасадорами і висловив їм закид, що їхні уряди в порозумінні з Ізраїлем затіяли проти ЗДА великий інтернаціональний трюк, який має на меті повне захоплення контролі над Суезьким каналом. Середньо-східні події і криза, яка заіснувала в цій справі між союзними державами, примусили президента Айзенгавера відкликати свої виборчі поїздки, призначені на цей тиждень. Зокрема він відкликав свої виступи в Тексасі, Оклагомі і Теннесі. Президент заявив, що в інтересі справи миру його присутність в Білому Домі під сучасну пору доконечна і він не може залишати свого уряду ні на хвилину.

З'єднені Держави підсилюють новими з'єднаннями середземноморську фльоту

Вашингтон. — З кіл близьких до командування американської воєнної фльоти подано до відома, що у зв'язку з подіями на Середньому Сході, вирішено вислати на Середземне море для підсилення стаціонованої там американської 6-ої фльоти нові з'єднання кораблів, в тому один літаконосець, сім винищувачів, два підводні човни й один наливний корабель. Рішення це названо „запобіжним заходом для вдержання американської збройної готовости на Середньому Сході". Вислано ці з'єднання для підсилення 6-ої американської фльоти з Ротердаму, де вони перебували у зв'язку з маневрами збройних морських сил НАТО. Шоста американська фльота на Середземному морі складалася досі з двох 45-тонnових літаконосців, двох крейсерів, 24 винищувачів і більшої кількости підводних човнів.

„НЕПЕВНА УКРАЇНА..."

Ню Йорк. — Американська преса віддає тепер багато місця і уваги не тільки повідомленням про конкретні події за залізною заслоною, головно про збройну боротьбу проти комуно-московської окупації в Мадярщині, але й коментарам та міркуванням про можливості дальшого розвитку на тому обширі. В цих рямках місцевий „Геральд Трибюн" з минулої неділі помістив на першій сторінці редакційної частини велику графічну мапу, на якій окремо зазначений обшир „оригінального" Совєтського Союзу, та окремі дві категорії сателітів: тих, які ще терплять совєтську неволю і тих, які почали проти неї активно бунтуватись. У вияснениях до мапи, яку названо „експльозивною середньою Европою", між іншим подано: „обшир, зазначений чорно, показує кордони властивого Совєтського Союзу, із відміченням переривaною лінією трьох анектованих балтійських держав та непевної України"...

Стівенсон атакує Айзенгавера за неуважність у веденні закордонної політики

Филаделфія. — Виступаючи на демократичному виборчому зібранні у Филаделфії, Стівенсон використав міжнародну кризу, яка заіснувала у зв'язку із подіями на Середньому Сході, для поновної дуже гострої атаки на през. Айзенгавера і на його закордонну політику. Він ствердив, що методи і висліди цієї політики сповнюють серця американців „смертельним страхом за майбутнє Америки". На думку Стівенсона, середньо - східня криза — це ще один вияв неуважливости теперішнього уряду у веденні життьових для нації закордонних справ. За таку політику можна — за словами Стівенсона — притягнути до судової відповідальности. Водночас із цим Стівенсон пригадав свій колишній плян в справі розв'язки середньо - східнього конфлікту, а саме свою пропозицію, щоб Об'єднані Нації вдержували свої війська на кордонах антаґоністичних держав, конкретно на кордоні між Ізраїлем і Єгиптом. Висловлюючи цю пропозицію в листопаді мин. року, Стівенсон перестерігав перед можливістю більших конфліктів на Середньому Сході.

Українець Степан Дзюба став посадником Вінніпеґу

Вінніпеґ, Ман., Канада. — В минулу середу 24 жовтня ц. р. відбулися у Вінніпеґу, одному з найбільших міст Канади вибори, в яких більшістю 46,197 голосів проти 44,266 голосів, які впали на дотеперішнього посадника — Джорджа Шарпа, посадником цього міста став український бизнесмен Степан Дзюба. Ця перемога тим більша, що Степан Дзюба майже не вів ніякої передвиборчої кампанії за свою кандидатуру і погодився на неї тільки під натиском приятелів. Теперішній посадник урядуватиме ще до кінця цього року, а від 1 січня 1957 р. урядування переймає п. Степан Дзюба. Це другий в Канаді посадник українського роду. Перший — це п. Василь Гавриляк в Едмонтоні у провінції Алберта. Після проголошення його переможцем, п. Степан Дзюба склав перед журналістами заяву про свою співпрацю з міською радою і провінціяльним урядом та про різні міські проблеми. Водночас з виборами посадника відбулися у Вінніпеґу голосування над кількома справами льокального значення, як будова оспорюваного в публічній опінії мосту, що коштував би 5,000,000 долярів і спричинив би підвищення податку, будова шкіл і т. д.

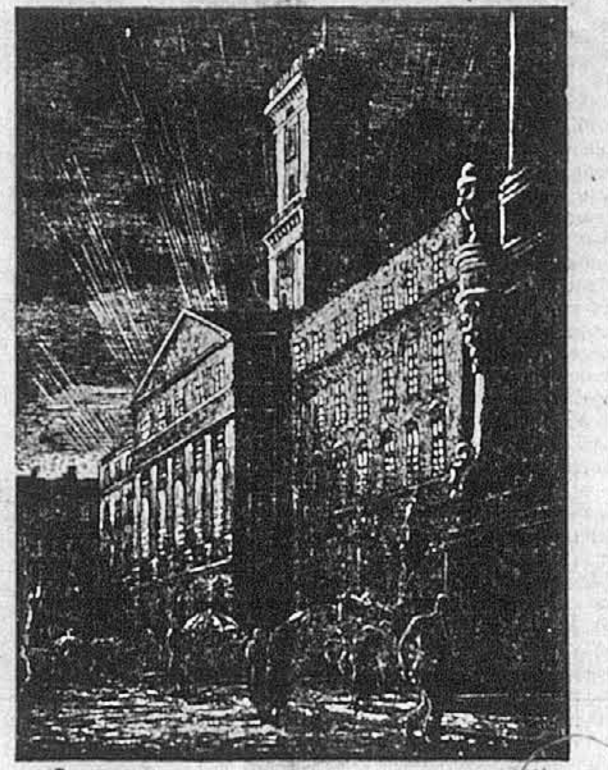
В АМЕРИЦІ

● **Едвард Фіцджералд**, 44-річний економіст, що кілька років тому працював на державній службі в ЗДА в державному інституті дослідів, відсиджує 6-місячну кару в'язниці за відмову відповісти перед судом на 65 запитів в справі своїх зв'язків із комуністами і шпигунською роботою за час останньої війни. Відбувши кару, він діставатиме щоразу по 6 місяців в'язниці, коли, стаючи перед судом, відмовлятиметься відповідати на ті самі запити. Така процедура може продовжуватися до кінця його життя.

● **Дорота Одлум**, розведена синова мультімільйонера Флойда Одлума з летунського промислу, була арештована за керування автом в п'яному стані, що вона рішуче заперечує. Їдучи одним із „парк-веїв" під Ню Йорком, Дорота Одлум двічі вдарила своїм автом авто дорожної поліції. Поліціянт перепустив її, поїхав за нею і за якийсь час арештував. Вона заявила, що, мовляв, такий є звичай в стейті Коннектикат — штовхати ззаду авто, яке „перешкоджає". Але поліціянт твердить, що такий випадок трапився йому вперше і що пояснити таку поведінку можна тільки нетверезим станом.

● **Станіслав Міколайчик**, колишній польський екзильний прем'єр і потім віце-прем'єр в уряді „народного фронту" у сателітській Варшаві, який, втікши назад на еміґрацію, живе постійно у Вашинґтоні, передбачає, що населення Польщі швидко обернеться проти Ґомулки. Міколайчик твердить, що „відлига" в Польщі незабаром закінчиться, а Ґомулка виявить себе таким самим безжалісним комуністом, як і його попередники.

1918 — ЛИСТОПАД — 1956

Будинок міського ратуша у Львові, столиці Західньої України, на якому 38 років тому, вночі на 1-го листопада 1918-го року, вивішено синьо-жовтий український прапор, із рівночасним встановленням в місті і цілій Галицькій Волості української „влади народу, через нарід і для народу". Три місяці пізніше, 22-го січня 1919-го року, Західня Україна Закарпатська Україна та Буковина врочистим актом З'єднення, проголошеним у золотоверхій столиці України, Києві, з'єдналась із Наддніпрянською Україною в одну соборну, ні від кого незалежну Українську Державу.

УКРАЇНСЬКИЙ ХРИСТИЯНСЬКИЙ РУХ ПРОГОЛОСИВ НА ДЕНЬ 1 ЛИСТОПАДА ХВИЛИНУ СПІЛЬНОЇ МОЛИТВИ

Мюнхен, Німеччина — Український Християнський Рух проголосив на день 1 листопада цього року хвилину спільної молитви, закликаючи водночас всіх українців у світі використати цей день молитви для інформування світу про ситуацію з поневоленій Україні. У хвилині спільної молитви — що відбудеться в Европі дня 1 листопада о год. 13 середньо-европейського часу — з'єднаються цього дня всі українці, без різниці віровизнань, світоглядових поглядів, політичних орієнтацій, партійних чи клясових приналежностей, у молитві за переслідувану Церкву, за українських владик і засланців, за їх терпіння, за наших батьків і братів на рідних землях, за відродження християнської України.

Ще одна згадка про Україну в передвиборчій публікації

Вашинґтон. — Крайовий Комітет Республіканської партії видав багатотисячним тиражем ще одну пропаґандивно-виборчу брошурку в справах американської політики „мирного визволення поневолених народів", у якій знову називається поіменно Україну. Про попередню брошуру із окремим відміченням України між тими націями, які заслуговують і очікують на визволення та за нього боряться, вже було повідомлення. В новій брошурі цитується заяву віце-президента Ричарда Ніксона з 13-го жовтня ц. р., про те, що „мирне визволення народів, які бажають бути вільні, але перебувають за залізною заслоною, було досі, є тепер і буде в майбутньому метою, до якої ця (республіканська) адміністрація змагатиме." До цього додано, кого треба розуміти під поневоленими народами та названо поіменно двадцять сателітських і давнише поневолених народів, при чому Україну названо між сателітами на сьомому місці.

Помер Арнольд Д. Марґолін, видатний жидівсько-український діяч

Вашинґтон. — Арнольд Давидович Марґолін, визначний жидівський і український політичний діяч, дипломат і вчений, помер у Вашинґтоні в понеділок 29 жовтня ц. р. на 79 році життя. Арнольд Марґолін, скінчивши університет св. Володимира у Києві, був адвокатом у столиці України до 1917-го року, а після вибуху української революції став до активної співпраці при будівництві української держави. В рр. 1917-1918 був членом українського Найвищого Суду, в 1918 р. вступив до партії Українських Соц.-Федералістів, в рр. 1918-21 був послом УНР в Англії, а в наступних двох роках членом української делеґації на мировій конференції в Парижі. Переїхавши до З'єдинених Держав, викладав міжнародне право в університетах у Бостоні, Ню Йорку й Филаделфії. Весь час підтримував тісний зв'язок тримував найтісніший зв'язок з українською політичною еміґрацією, що гуртувалася біля центру УНР за кордоном, та з українською громадою в Америці. Був послідовним демократом, і за судову оборону Бейліса у відомому чорносотенному процесі в Києві царський уряд позбавив його часово права адвокатури. Був автором численних книжок в мовах українській, російській і англійській, як ось „Україна і політика Антанти", „Жиди у Східній Україні", „Роля і значення Льомброза в еволюції вини і кари", „З політичного щоденника 1905-45" і т. д. Він виступав завжди з обороною От. Симона Петлюри проти закидів збоку жидівської вулиці і взагалі поборював закиди щодо вини українських державних чинників в історії погромів в Україні. У 1948 році Український Вільний Університет признав йому титул доктора прав. До останнього часу був президентом Українського Технічного Інституту в Ню Йорку. Мешкав постійно у Вашинґтоні.

МОСКВА ГОВОРИТЬ ПРО ГОТОВІСТЬ ВІДКЛИКАТИ СВОЇ ВІЙСЬКА ІЗ САТЕЛІТІВ

Москва. — В офіційному проголошенні совєтського уряду у вівторок 30 жовтня проаналізовується взаємини між СССР і його сателітами, при чому Москва признає, що „в процесі нового режиму і глибокої революційної переміни в соціяльних взаєминах були немалі труднощі, нерозв'язані проблеми і просто помилки, включно з такими, що були у взаєминах між соціялістичними державами, — порушення і помилки, які противилися принципам про рівність у зв'язках між соціялістичними країнами." Совєтське проголошення скидає ті „порушення і помилки" на Сталіна, хоч і не називає його за іменем. Москва признає потребу „повної рівности, пошанування територіяльної недоторканости, державної незалежности і суверенности та невмішування у внутрішні справи другого". Говорячи про ролю СССР в економічному житті сателітських держав, Москва заявила свою готовість відкликати „своїх дорадників", які, мовляв, надалі можуть бути зайві з уваги на поправу економічного стану сателітських країн. Що ж торкається совєтських військ у сателітських державах, то Москва признає існування таких військ тільки в Польщі, Мадярщині і в Румунії. В інших „соціялістичних країнах" СССР, мовляв, військ не має, — промовчуючи зовсім Східню Німеччину, де Совєти мають більше війська, як в усіх інших сателітів разом узявши. Совєтський комунікат покликується на Варшавський пакт і „добровільну згоду, ба навіть просьбу" сателітних країн, щоб у них були стаціоновані сов. війська, але — мовляв — совєтський уряд готовий забрати відтіль свої війська після переведення відповідних переговорів. Це стосується передусім Мадярщини. Комунікат запевняє, що дано приказ сов. військам у Будапешті забратися відтіль, „якщо тільки мадярський уряд визнає це за потрібне" і що СССР готов переговорити з мадярським урядом про відкликання з Мадярщини своїх військ.

Західня Німеччина йде до двопартійної системи

Бонн. — У трьох найгустіше заселених західніх провінціях Німецької Федеративної Республіки відбулись в останню неділю вибори до самоуправних установ, які мали тому поважне політичне значення, що були свого роду мірилом теперішніх настроїв німецького народу та прогнозою парляментарних виборів в найближчому році. Назагал соціял-демократи висунулись на перше місце серед християнських демократів, але також християнські демократи здобули відсотково більше голосів, аніж їх дістали були в останніх виборах в 1952 році. Голосування відбулось в провінціях Північна Надренія-Вестфалія, Долішня Саксонія і Гесія. За одностайним ствердженням німецької і західньої преси Західня Німеччина наближується до англійської і американської системи двох партій.

АНГЛІЯ І ФРАНЦІЯ ВИСАДЖУЮТЬ ВІЙСЬКА В ЄГИПТІ

ЄГИПЕТ ВІДКИНУВ АНГЛО-ФРАНЦУЗЬКИЙ УЛЬТИМАТУМ. — СУПЕРЕЧНІ ВІСТКИ ПРО СИТУАЦІЮ НА СЕРЕДНЬОМУ СХОДІ.

Лондон. — Останні вістки кажуть про те, що англійські і французькі збройні сили, зосереджені на Кипрі, Мальті і в Лібії, розпочали вже висадні воєнні операції, які мають за цілі окупувати ключеві позиції над Суезьким каналом, а саме Порт Саїд, Ізмаїль і Суез. Сталось це після того, як названі дві західньо - європейські великодержави вислали у вівторок 30 жовтня 12-годинний ультиматум до Єгипту і до Ізраїлю негайно припинити воєнні дії і відтягнути свої війська на 10 миль від берегів Суезького каналу. В тому ж ультимтиатумі Англія і Франція зажадали згоди від Єгипту на тимчасове окупування названих трьох міст над Суезьким каналом задля забезпечення безпеки і свободи плавби каналом. Ізраїль погодився на той ультиматум, під умовою, що його прийме і Єгипет. Однак Єгипет рішуче відкинув англо - французькі вимоги, назвавши їх заповіддю аґресії супроти Єгипту та порушенням єгипетської державної суверенности і територіяльної недоторканости. Єгипет заповів, що буде боронитися проти англо - французької збройної акції та водночас заапелював до Об'єднаних Націй. Англо - французький ультиматум прийшов безпосередньо після наради, яка відбулась між прем'єрами цих двох держав, Іденом і Молле, та міністрами закордонних справ Ллойдом і Піно. Того ж самого дня, у вівторок 30 ц. м., Іден склав відповідну заяву в палаті громад, а Молле у французькій палаті депутованих. Англійський уряд дістав вотум довір'я 270 голосами проти 218, а французький — 368 голосами проти 182. Іден згадав у своїй промові про заклик президента Айзенгавера до Ізраїлю, щоб цей останній стримався від бойових дій, та в справі негайної тридержавної наради в справі ситуації на Середньому Сході. Ствердивши, що такі наради між ЗДА, Англією і Францією відбулись в днях 28 і 29 жовтня, Іден не сказав нічого про їх вислід, тільки зазначив, що пізніші події продиктували Англії і Франції рішення, яке висловилось у згаданому ультиматумі. Французький міністер закордонних справ Піно залишився був у Лондоні у вівторок, щоб виждати на момент вручення ультиматуму єгипетському амбасадорові в Лондоні, а прем'єр Молле відлетів до Парижу. В тому самому часі в Ню Йорку нараджувалась Рада Безпеки над цією ситуацією.

Тим часом з бойового єгипетсько - ізраїльського фронту наспіли дуже суперечні вістки. Обидві сторони говорять про свої перемоги. Єгипетський комунікат запевняє, що єгипетська армія має „під своєю контролею" Синайський півострів, а ізраїльський повідомляє про зайняття місцевости Кусейма. Так само суперечні вістки подають обидві сторони про висліди летунських сутичок. Ізраїль твердить, що збив два, ба навіть п'ять єгипетських МИҐ-ів. Речник єгипетського уряду обурювався на англо-французьку вимогу, поставлену до Єгипту і Ізраїлю щодо відтягнення військ на 10 м. від берегів Суезького каналу, бо, мовляв, ізраїльські війська знаходяться взагалі ще на 75 миль від каналу. Інші знову вістки говорили про наближення ізраїльської армії на 20 миль до каналу.

НА РАДІ БЕЗПЕКИ ОН ВИЯВИЛАСЬ НЕЗГОДА ЗАХІДНЬОГО ФРОНТУ В СПРАВІ СЕРЕДНЬОГО СХОДУ

Об'єднані Нації. — Англія і Франція зголосили двічі своє „вето" проти резолюцій в справі замирення на Середньому Сході, при чому вони вперше голосували проти резолюції З'єдинених Держав, яка закликала „всі держави" відмовитись від користування силою. Ця американська резолюція відповідала становищу Президента, про яке мова на іншому місці. Зворот під адресою „всіх держав" вміщався в американській резолюції, що закликувала Ізраїль і Єгипет до негайного припинення збройних дій. Совєтський делеґат голосував за американським внеском. В три години пізніше Англія і Франція голосували також проти совєтського внеску, що закликав до припинення боїв і не згадував уже про відмову всіх держав від засобу сили. Англійський представник признав, що совєтська резолюція „звучить гарно, але не відповідає теперішнім реальним обставинам." „За" американською резолюцією голосувало 7 держав, „проти" дві (Англія і Франція), а дві стримались (Австралія і Бельгія). В голосуванні над совєтським внеском 7 було „за", 2 „проти" і 2 стримались (ЗДА і Бельгія). Американська резолюція пропонувала також припинення всякої військової і іншої допомоги Ізраїлеві, поки не вирішиться, чи Ізраїль став винуватцем аґресії. На тому драматичному засіданні представники Англії і Франції боронили своє рішення окупувати військом обшир Суезького каналу, при чому вони запевняли, що „ані хвилини" їх військa не будуть там після того, як будуть встановлені мир і безпека. Палкий акт обвинувачення проти політики Єгипту в справі Ізраїлю і в справі Суезького каналу виголосив французький делеґат Бернар Корні-Жантіль. Він стверджував, що політика арабів у відношенні до Ізраїлю неминуче доводила до збройного виступу збоку Ізраїлю і посередньо виправдував Ізраїль за його наїзд на Єгипет. Гострі промови з взаємним обвинуваченням виголосили представники Єгипту і Ізраїлю. Пізно вночі, без ніякого конкретного висліду, — перервано наради Ради Безпеки над скаргою Єгипту проти заповідженої збройної акції Англії і Франції. Три спроби американського репрезентанта Кебота Лоджа довести до порозуміння — не дали позитивного висліду.

Кардинал Міндсенті вийшов на волю

Будапешт. — Ув'язнений вісім років тому кардинал Йозеф Міндсенті вийшов на волю і перейняв назад своє становище примаса Католицької Церкви на Мадярщині. Колишній президент Мадярщини Тілді Золтан заявив через радіо, що він обстоює думку, щоб прийняти кардинала Міндсенті до зреорганізованого уряду, бо тільки він один всилі об'єднати тепер мадярську націю. Прем'єр Імре Надь заповів через радіо, що швидко відбудуться вибори до парляменту і що на Мадярщині закінчиться однопартійна диктатура. У вівторок 30 жовтня остаточно закінчилися вуличні бої у Будапешті. З касарень Марії Тереси вийшли 1.200 повстанців, які хоробро сім днів боронились там проти совєтських танків і артилерії. Під час боїв важко поранено французького фотокореспондента журналу „Парі-Мач", а також зранено в руку кореспондента американського „Лайфу". Вулиці Будапешту представляють собою одно жалюгідне бойовище. Багато розбитих совєтських танків. У минулий вівторок біля одного совєтського танка лежало кількaнадцять трупів совєтських вояків. У місті і державі ще повний хаос.

В СВІТІ

● **До Будапешту** прибув в останній понеділок із Варшави кореспондент агенції Юнайтед Прес літаком, що віз 2,200 фунтів кров'яної плязми для поранених мадярів. Літак зміг приземлитися тільки за 33 милі від мадярської столиці. Частину дороги кореспондент проїхав автом польського посольства, а останніх 5 миль пройшов пішки. Шлях, яким він ішов, був заповнений совєтськими танками, що виїздили з Будапешту й займали позиції за містом. Все ж, як він довідався, частина совєтських танків залишалася в центрі міста, зосереджуючи на собі повні ненависти погляди його мешканців.

● **Звільнений з в'язниці польський кардинал Стефан Вишинський** появився минулого понеділка вперше після трьох років ув'язнення в монастирі у Сяноці — на бальконі архиєпископського палацу в Варшаві, перед яким зібралось кількасот осіб. Він закликав населення зберігати спокій, щоб уникнути зайвих жертв. Новий комуністичний шеф Польщі Владислав Ґомулка признав, що, хоч він сам є невіруючим, проте віруючі католики можуть мати своє духовенство, включно з кард. Вишинським.

● **Совєтська преса** принесла коротку вістку про засідання Ради Безпеки ОН, що відбулося минулої неділі внаслідок скарги трьох західніх великодержав проти СССР за вживання совєтських військ проти мадярських революціонерів. У тому комунікаті нічого не сказано про те, що 9 членів Ради Безпеки висловились проти СССР і ні один її член не підтримав совєтського репрезентанта Соловйова. В комунікаті згадано лише, що комуно-мадярський уряд запротестував проти розгляду „внутрішньої справи" Мадярщини.

● **Турецька меншина на Кипрі** святкувала 33-річчя існування Турецької республіки. З вікон усіх турецьких крамниць і домів, де мешкають турки, звисали національні прапори.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays (Saturday and Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879
Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918
За кожну зміну адреси платиться 10 центів.
За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.
Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

РОКОВИНИ ЛИСТОПАДА

Ніяке традиційне святкування не вдержується у довшому часі, якщо воно втрачає актуальне значення і стає тільки музейною святістю. Культ Шевченка не був би завжди такий живий і тривкий, якби Поет і його твори не були так тісно пов'язані з українською дійсністю — не тільки тією з половини минулого сторіччя, але й сучасною. Цьогорічне святкування 100-річних роковин приходу на світ Івана Франка також не було б таке сердечне й всенаціональне, якби його ідеї не мали все ще актуальне значення. У куди більшій мірі стосується це такої суто політичної події, як Листопадовий Зрив 1918-го року.

Відколи українські іміґранти в Америці почали уладжувати тут маніфестаційні святкування, роковини 1-го Листопада відзначувано з таким самим пієтизмом, як і роковини 22-го Січня чи Шевченка. Нічого дивуватись: ця дата сповнювала гордістю всіх українців, зокрема уродженців Галицької Землі, яка заманіфестувала була тоді збройним чином державно-політичну зрілість, завершену три місяці пізніше, 22-го січня 1919-го року історичним актом злуки із українським материком у Києві в одну, ні від кого незалежну Українську Нар. Республіку. Таким чином Листопадова подія тісно пов'язувала українське минуле з українським сучасним. Двадцятирічне перебування Західньої України під окупаційним режимом пісдяверсальської Польщі завжди актуалізувало ту історичну подію, завжди вдержувало ту подію у свіжому, немеркнучому блиску. Прихід большевиків до Львова в 1939 році, потім масакра по львівських в'язницях у червні 1941 р. і поворот у 1944 р. совєтської окупації знову відсвіжили в пам'яті той незабутній день 1-го Листопада, коли над львівським ратушем замаяв жовто-блакитний прапор. І так воно залишилось і донині: віддавання щороку пошани тому світлому моментові з-перед 38-х років та плекання його політичної символіки, як конкретної програми на завтрішній день.

Останні події за залізною завісою ще дужче підкреслили актуальність Листопадового Зриву. Адже це був зрив до волі, це був той самий вияв туги за волею, що стала рушійною силою і в теперішній боротьбі не тільки українського, але й всіх інших поневолених народів. Весь світ хвилюється від нових подій, від нових зривів до волі, особливо від останньої — від справжньої революційної війни на Мадярщині. З історичної перспективи і в ширшому значенні, з погляду законів етики і справедливости, які керують долею народів, не грає ролі, якої національности були уярмлені і поневолювачі. У випадку 1 Листопада — це були українці, які повстали збройно проти австрійського і польського панування, розоброївши австрійські залоги по касарнях і випередивши пляноване захоплення Львова польськими військами, що йшли з заходу. У випадку останніх подій за залізною заслоною — це повстання проти московсько-большевицької суперматії. Але принцип в усіх випадках був той самий: нарід на своїй рідній землі сказав тверде слово, що хоче бути єдиним паном тієї землі.

У 1918 році зовнішній світ мало проймався боями в Галичині. Роля посередника й арбітра, що її перейняла Найвища Рада, як керівний орган Версальської конференції, була виконувана без переконання, без чіткого відрізнювання, хто боровся за волю, а хто за поневолення, без пошановування тих вилсонівських пунктів, що ніби стали базою для вирішування нової політичної мапи Европи. Правда, вже й тоді появились по антантському боці фахівці української проблеми, але вони були ще направду білими круками. Ані тодішній президент З'єдинених Держав Вилсон і його державний секретар Лярсен, ані „старий тигр" Клемансо, який став справжнім керівником тодішньої антантської політики на европейському континенті, у куди більшій мірі, ніж англійський Ллойд Джордж, керувались у вирішуванні міжнаціональних спорів в Европі критеріями власної державної рації, а не рації справедливости даних народів. Куди вище стоїть політична мораль і політична мудрість учасників засідання Ради Безпеки Об'єднаних Націй з останньої неділі в Ню Йорку, які, нараджуючись над ситуацією в Мадярщині, підкреслювали принципи: ніяка держава не може своїми військами здавлювати волю чужого народу на його рідній землі.

При святкуванні цьогорічних роковин 1-го Листопада можна мати піднеслий настрій. Останні події за залізною завісою тільки скріпили давнє й непохитне наше переконання, що ніяке поневолення не може бути вічне, і що навіть покоління, які вже народилися й виросли в атмосфері окупаційного режиму, прозрівають і повстають проти окупантів та їхніх доморослих слуг. Україна гордиться своїм рухом спротиву, — найдавнішим і найпослідовнішим з усіх країн, що опинились під червоним ярмом. Не маємо найменшого сумніву, що настане день, коли дух 1-го Листопада і 22-го Січня воскресне, коли назріє момент для нового визвольного зриву, і що тоді той зрив буде ще могутніший, знайде вже більше зрозуміння у широкому світі, увінчається перемогою і буде остаточний.

БОРОТЬБА ЗА УКРАЇНСЬКИЙ ЛЬВІВ ПРОДОВЖУЄТЬСЯ

Довготривала боротьба за український Львів, ведена на протязі довгих сторіч із Польщею і відновлена Листопадовим Чином в 1918-му році, не закінчилася з окупацією Львова і Західньої України і з влученням її до складу УССР чи на ділі до Совєтського Союзу. Вона йде далі, тільки ж змагаються сьогодні українці уже з іншим ворогом, з іншим окупантом, що намагається накинути своє, чуже й вороже обличчя українському Львову.

Черговим, актуальним виявом цієї боротьби треба вважати широку пропаґандивну кампанію, буцімто в обороні „українськости Львова", започатковану Совєтами у відповідь на відзначення українцями у вільному світі 700-ліття українського Львова, що проявилося на протязі минулого і цього року влаштуванням низки урочистостей, імпрез і виданням кількох цінних книг присвячених Львову, між іншими книжки „Наш Львів", виданої В-вом „Червона Калина", публікації „Львів", виданої В-вом „Київ" у Филаделфії і книжки про Львів німецькою мовою, виданої у Мюнхені.

Затривожені цією культурною і видавничою активністю української еміґрації, активністю, що дорівнювати їй не мають можливости громадські та літературно-громадські орґанізації в окупованій Совєтами і буцімто „вільній" Західній Україні, занепокоєні зокрема виступами українців у вільному світі, в яких фактами і конкретними даними доказується, в якому відсталому становищі опинився Львів під Совєтами і як брутально його русифікують, Совєти доручили льояльним до Москви і контрольованим компартією підсовєтським літераторам і вченим написати й опублікувати спеціяльну відповідь „буржуазним націоналістам" й спростувати їх твердження про русифікацію і культурну відсталість сьогоднішнього підсовєтського Львова.

Це досить непосильне, але ж примусове завдання взяли на себе в імені львівських підсовєтських письменників і вчених письменник Юрій Мельничук і кандидат історичних наук Валентин Маланчук. Написану ними з приводу 700-річчя Львова „Відповідь наклепникам" пущено в широкий хід: її опублікувала львівська „Вільна Україна" з дня 7 жовтня ц. р., потому в числах з 10 жовтня київська „Радянська Україна" і видавана російською мовою для УССР в Києві „Правда Украины" і в числі з 13 жовтня її зреферували московські „Известия". Крім того, в середу 24 жовтня її передавало київське радіо в радіоавдиціях для УССР і закордону. Вже з цього широкого розголосу, наданого їй, можна бачити, яку велику вагу зв'язали з її появою совєтські офіційні чинники, значить, як дошкульно мусіла вдарити по Совєтах правда про Львів, проголошувана в українських еміґраційних виданнях.

Стаття Мельничука і Маланчука написана обширно, майже на цілих три сторінки підвалу. Автори намагаються, з одного боку, „доказувати" фактами, цифрами і прізвищами не так те, що „Львів був, є і буде українським", як те, що... ніякої русифікації немає і, з другого боку, вперше від багатьох уже років називають за прізвищем конкретні особи з-поміж „буржуазних націоналістів", цитуючи навіть їхні твори, такі, як наприклад, „Де шукати наших традицій" Дмитра Донцова, статтю про „Літературне життя Львова" Богдана Романенчука, друковану у збірнику „Львів", і вірш „Кривавим листом котить падолист" Богдана Кравцева.

Приведені бідолашними авторами „Відповіді наклепникам" факти і дані, мовляв, їх „найсильніша зброя", того роду, що при ближчому розгляді вони б'ють самих авторів чи інспіраторів відповіді. Коли вони, наприклад, пишуть про те, що „в російських школах, що є у Львові, українська мова викладається, як обов'язкова", то цим тільки підтверджують тезу „буржуазних націоналістів" про русифікацію Львова, бо і Мельничукові і Маланчукові і всім західнім українцям відомо, що в Західній Україні до совєтської окупації ніяких росіян не було. Наявність надто великої скількости росіян у Львові і русифікації львівських шкіл підтверджують і самі автори може й несвідомо, подаючи такі цифри, як те, що в університеті у Львові навчається на всіх 4,200 студентів аж ... 3,050 українців і промовчуючи національність решти студентів (аж 1150 осіб), яка без ніякого сумніву є в 90 відсотках російською. Так же само, згадуючи 17 вулиць Львова, названих прізвищами українських князів, гетьманів і діячів і „забуваючи" згадати кількадесят львівських вулиць, названих прізвищами російських діячів, цілком чужими для західніх українців, автори „відповіді" тільки підкреслюють, що Совєти таки русифікують Львів. Вкінці, вираховуючи по кілька чи по кільканадцять прізвищ з-поміж письменників, мистців і науковців, які залишилися у Львові і „працюють" під Совєтами, і поповнюючи їх навіть зліквідованими самою ж Москвою Василем Бобинським та Мирославом Ірчаном, автори вимушеної відповіді „забувають" згадати ті десятки і сотки львівських письменників, мистців, вчених, і журналістів, що мусіли покидати батьківщину і живуть сьогодні у вільному світі, маючи повну можливість не тільки діяти і творити, але й організувати свої фахові спілки куди численніші за ті, що існують у підсовєтському Львові. Не переконає нікого і список кільканадцятьох молодих науковців, що „захистили" кандидатські і докторські дисертації або готуються їх захищати. Їх названо у відповіді аж 21 і це в той час, коли сьогодні на еміґрації виходить з університетів більше молодих українських науковців в одному лише році, як в підсовєтському Львові за всі останні роки. І тому теж усі докази й факти, наведені авторами відповіді, тільки доводять правду тверджень „буржуазних націоналістів" про русифікацію Львова і про відсталість українського культурного життя в ньому, під совєтською окупацією.

Щоб якось „відбитися" і затушувати непереконливість всіх своїх „доводів" і „доказів", автори „відповіді" висувають на закінчення для ефекту миле совєтській пропаґанді „питання про мир", намагаючись довести, що „буржуазні націоналісти" це люті зненависники справи миру, прихильники знищення атомовими бомбами всіх міст Росії й України і що їхні задуми і мрії зосереджуються тільки на одному — на війні з „миролюбним" Совєтським Союзом. Як єдиний доказ таких „злочинних намірів, мрій і прагнень", наводять автори совєтської „Відповіді наклепникам" вірш Богдана Кравцева „Кривавим листом котить падолист", цитуючи його повністю:

„Кривавим листом котить падолист
І серце прагне знов далеких візій
Щоб понад нами знову пронеслис
Бої одважні і залізні.

Щоби дзвеніли списи і шабл
І жах огню будив до дня оселі
Щоб ісходило сонце на земл
В вінку шрапнелів.

Щоб місто знов під чоботи ватаг
Коври стелило і стяги шовкові,
Щоб в синім небі стрічка золота
Благословила нашій крові."

Приводячи цей вірш, написаний, до речі, з приводу святкування 1-го Листопада, ще задовго до другої світової війни і до винайдення ... атомової бомби, і сконфіскований колись польською владою, але ж відомий широко серед західніх українців з численних передруків, автори цитованої „Відповіді" може й мимоволі виявили і підкреслили, і то напередодні Листопадових Роковин те, що висловлене в кінцевих рядках віршу, значить те, чим живуть і чого прагнуть і ті, що залишилися у Львові, і ті, що мусіли вийти із нього: щоб над українським Львовом, стародавнім городом Льва замаяв знову український національний прапор. І здійсниться це справді таки „як не затьмарити світу сонця, так само, як не зупинити переможного ходу історії", і для цього варто навіть зогнити „на смітнику історії", як цього представники совєтської буржуазії Юрій Мельничук і Валентин Маланчук бажають авторові цитованого вірша і його колеґам „буржуазним націоналістам".

Іван Вербяний

НЕДОГОВОРЕНА ПРАВДА ПРО ПЕРЕЯСЛАВ

Недавно Москва святкувала свій тріюмф — 300-ліття „возз'єднання" України. 300 років Москва пляново вбивала в українськім народі почуття своєї окремішности, національної гордости, всяку самостійницьку, державну думку. Замість того на кожнім кроці й при кожній нагоді вона защеплювала українцям почуття меншовартости й вдячности за „визволення" від польсько-панського ярма, а в останнім часі — від німецько-фашистського поневолення.

І треба було сподіватися, що, годі, як Москва тріюмфувала з нагоди „возз'єднання" і ціла Україна мусіла святкувати прокляті роковини підступно наложеного на неї ярма московської неволі — ми, українці, на землях вільних від московсько-большевицького нагана, здобудемося на книжку, що в ній були б хронологічно представлені всі ті безправ'я і терпіння, що їх зазнала Україна й український нарід від північного московського тирана за 300 років, що минули від Переяславської угоди.

Всі ці акти московського насильства подані менше або більше точно в підручниках історії — скаже не один.

Це правда, але цих підручників історії України зовсім немає в Україні. Є тільки з наказу Москви підроблені, підмальовані й перекручені історії України, що мають в голови українців втовкмачувати поняття, що москалі — наш „старший брат", якому завдячуємо все, що маємо, що властиво лише після большевицької революції почалося в Україні якесь духове життя, література, мистецтво тощо.

Як розвинуться події у Східній Европі — годі нині сказати й передбачати. Та коли прийде до розвалу большевизму, в Україні буде страшний голод на українську книжку, головно історичну. Історію фальшувала й фальшує Москва від першого року своєї перемоги.

Треба сподіватися, що безупинне втовкмачування в українські голови московської брехні не лишається без успіхів і наслідків. Москва пляново уживає усіх доступних їй засобів, щоб витворити в широких українських масах поняття, що москалі завжди подавали „молодшому" братові помічну руку. Поступ, мовляв, ішов в Україну з Москви. Москві завдячує Україна свою культуру. Цензура й знищення усіх книжок, що писали колись інакше, дбають про те, щоб українці дізнавалися тільки про те, що бажає й що потрібне Москві.

Та не лише на українських землях під червоно-московським ярмом наш нарід є під впливом московського світогляду, є приневолений дивитися на все своє крізь московські червоні окуляри. Московські впливи діють і на українську еміґрацію, де б вона не була. Наших людей манить українська книжка, український ілюстрований журнал, що їх можна купити в усіх країнах, де опинилася наша еміґрація. Москва дбає про те, щоб видання українських книжок було технічно досконале, манило своїм зовнішнім виглядом. Немає перекладів творів Шекспіра своїх, купуємо совєтські. Чому не купити розкішно виданого „Дон Кіхота", правда він переложений не з еспанської мови, а з московської, але він — в українській мові!

Спадуть з України страшні, чортівські большевицькі пута — треба буде кинути туди в першу чергу якнайбільше книжок, щоб показати правду й розкрити усю брехню „старшого брата", брехню про вищість його духової культури та архизабріханість.

За 39 років большевицька прехитра й плянова пропаґанда, плянове перекручування правдивої історії зробили певно своє. Україна потребує книжок, що показали б їй чисту правду, що вона завдячує москвинам і Московії. Але такої книжки про 300 років „братнього" пожиття України з Москвою потребує і не один наш слабодушний брат, що опинився на еміґрації і тут потребує розкриття очей.

Редакція українського видання книжки „300 років під московським ярмом" чи як назвати цю історичну книжку, мусіла б бути, само собою, інакша як редакція подібного видання англійською мовою.

Англійське видання повинно б бути строго наукове, з як найбільшим поданням фактів і даних про насилля, ломання договорів і обітниць, що їх допускалася віроломна Москва.

Українське видання книжки повинно бути менше сухе і промовляти до почувань читача. І одно і друге мусіло б подавати тільки історичну правду. Бо тільки історична правда дає людині національний твердий хребет, робить людину відпорною на таке сумне явище, як наші всякі русо- польо-, мадяро- й румунофільства, з затратою відчуття своєї національної гідности й самостійности.

Хто напише ці дві книжки й хто сфінансує ці два видання — зробить велике національне, патріотичне діло.

Щойно ці дві книжки будуть завершенням роковин 300-ліття злощасної нашої злуки з Московією, дійти до якої нам „допоміг" польський імперіялізм та яка лягла чорною зморою на ціле наше історичне життя.

Іван Порітко, голова Суспільної Служби Комбатантів

ЛИСТОПАД ЗОБОВ'ЯЗУЄ

І знову ця дата 1-го листопада пригадує нам, коли то в сірий день 1918 року сповнилися мрії багатьох поколінь і на львівській ратуші замаяв український державний прапор. По кількасотлітній неволі, серед клекоту скорострілів та гуку гармат українці виявили свою волю — жити самостійним життям у своїй незалежній державі. Згадуючи річницю Листопадового Зриву, аналізуємо Листопадові події і шукаємо в них сили гарту духа до дальших змагань. В цю 38-му річницю Великого Листопада мусимо застановитися, чи ми вірні Його ідеям, пригляньмося собі, чи виконуємо наші зобов'язання супроти того геройського чину? Чи пам'ятаємо бодай про тих, що кривавилися у наших визвольних змаганнях та вийшли з них каліками?

Події й жахливі наслідки другої світової війни розсіяли багато українців по всьому світі. Разом з ними опинилася на чужині й частина українських воєнних інвалідів, тих, що стали найбільшою жертвою війни. Вони потребують постійно опіки і помочі нашого громадянства у вільному світі, одні — лікарської опіки, ліків, протез, другі — харчів, одежі, ще інші — грошової допомоги на удержання родини чи виховання дітей. На рідних землях теж осталися наші воєнні інваліди. Вони нормально повинні бути під опікою держави, але напевно, якщо ще живуть, то влада червоного окупанта не тільки ними не турбується, а ще знущається з них. Звідси ними опікуватися не маємо можливости, зате тим більше нашим священним обов'язком є заопікуватися тими українськими воєнними інвалідами, що живуть по цім боці залізної завіси.

Останній реєстр наших воєнних інвалідів у місяці серпні ц. р. виказує такий стан: в Німеччині — 229 інвалідів, Австрії — 34, інших европейських краях — 5, в ЗДА — 53, у Південній Америці — 18. До цього треба ще додати коло 60 старих немічних колишніх наших вояків, і тоді разом під сучасну пору матимемо кругло 400 кол. військовиків, яким українська суспільність зобов'язана дати дбайливу опіку і матеріяльну допомогу. Зіставлення інвалідів за приналежністю до військових формацій подає: I УД УНА — 88, німецькі частини — 76, УНР/УГА — 52, австрійська армія — 14, УПА — 10, російська армія — 10, Українське Визвольне Військо — 8, козачі частини — 6, совєтська армія — 5, юнаки — 3, польська армія — 2, румунська армія — 2. Отже, поза невеликою групою інвалідів з визвольних змагань по першій світовій війні, це у своїй масі інваліди другої світової війни, а між ними інваліди УПА та I УД УНА, люди ще молодого віку. Дві треті з них обтяжені родинами, і то головно ще маленькими дітьми, на удержання яких самі очевидно через своє каліцтво запрацювати не всилі.

По другій світовій війні наші комбатантські організації в порозумінні з центральними установами (УККА, ЗУАДК) зосередили всю опіку над українськими воєнними інвалідами в Суспільній Службі Комбатантів, яка користає зі збіркових управнень ЗУАДКомітету і переводить кожного року листопадову збірку в користь українських воєнних інвалідів та немічних кол. наших військовиків. При цьому належить підкреслити, що українська громада в ЗДА назагал ставиться до цієї скоординованої допомоги з великим зрозумінням, доказом чого є постійний зріст збірок на Дар Українському Воєнному Інвалідові. Та хоч українські організації й товариства доброзичливо співпрацюють зі Суспільною Службою Комбатантів, все ще не перевелися т. зв. дикі, відокремлені збірки деяких організацій місцевого характеру, які уводять в цю зосереджену акцію шкідливе замішання.

Допомога Суспільної Служби Комбатантів в кожним роком більше прибирає форм постійности. Розподіл допомоги, згідно з зобов'язуючим правильником, ведеться за посередництвом організацій

(Закінчення на стор. 3-ій)

ЛЬВІВ

Могутом став він на земному лоні
І, повен пихи, голову підніс:
На степ подільський, буковинський ліс
Зорять копця зіниці ясні й сонні;

Юр молитовно звів свої долоні,
В сильветах веж церковних біль завис,
Бо в місті пишному чужий, підступний кріс,
В столиці Льва забави вітрогонні.

Ви, що живі і ви, луно століть,
О. Янова Хрести, Личакова берізки,
Почуйте голос і страшний, і близький, —

Так мовить Бог наш: — Знайте і мовчіть!
Збудую тут твердиню в вічнім гарті,
Як камінь гордощів, як камінь, що на варті.

ЮРІЙ ЛИПА

Д-р К. Т.

БОРОТЬБА ЗА УКРАЇНСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ У ЛЬВОВІ

Дещо з історичної перспективи*

По першім розборі Польської держави 1772 р. припала ціла Галичина з великим містом Львовом Австро-Угорській монархії.

Тодішній австрійський цісар Йосиф II між різними реформами, що переводив у своїй державі, 21 жовтня 1784 року заснував у Львові державний університет з завданням заспокоювати культурні потреби місцевого населення. Виклади провадилися в ньому в німецькій мові. У Кракові був давно університет. Пару літ пізніше креовано при ньому науковий інститут Studium Ruthenum (Студіюм Рутенум), а в 1805 р. австрійський уряд Львівський університет перетворив на ліцей.

По Віденському конґресі 7 серпня 1817 р. австрійський цісар Франц I відновив Львівський університет, який проіснував понад сто років аж до розвалу Австро-Угорщини восени 1918 р. Виклади усіх предметів на ньому відбувалися справді в німецькій мові, але в цісарськім розпорядку якнайвиразніше було сказано, що це триватиме тільки до того часу, поки не знайдуться професори і підготовані студенти в крайовій мові. Слід зазначити, що в усіх гімназіях Східньої Галичини відбувалось навчання усіх предметів в німецькій мові, а щойно з „Весною Народів" в 1849 р. введено обов'язкову науку української мови.

В грудні того ж самого року засновано в Львівському університеті катедру української мови і літератури, яку перебрав проф. Я. Головацький. Треба сказати, що вже в 1848 р. на теологічному факультеті була катедра пасторальної теології в українській викладовій мові, а в наступному році на тому самому відділі викладано по-українськи догматику, катехитику і методику.

У 1862 р. засновано на правничому факультеті дві надзвичайні катедри цивільного і карного права з українською викладовою мовою.

Саме тоді польські маґнати і польська шляхта переставлялись з польського патріотизму на австрофільство! Тоді то зложено габсбурґському цісареві вірнопідданчу заяву: Przy Tobie Panie stoimy i stać chcemy. По зложенні тої заяви льояльности вже в 1866 р. почалась польонізація цілої Галичини, починаючи від найвищої адміністрації, а найнижчим сільським урядом кінчаючи. Не без того, що німецька адміністрація вже була родинно і товарисько пов'язана з поляками, а частинно й спольонізована не тільки в адміністрації, але й в судах, фінансах, залізницях і т. д. На австрійському дворі поляки набрали великого впливу.

Тодішній намісник Галичини гр. А. Ґолуховський ще раніше звернувся був до властей Львівського університету, а саме до ректора Делькевича, українця, з домаганням заснувати катедри з польською викладовою мовою, бо, мовляв, тільки в інтересах української мови був виданий цісарський розпорядок з 1862 р., а польську мову відсунено на дальший плян. Згодом він навіть загрозив уступленням з посту намісника, якщо його домагання в університетській справі не будуть вдоволені. У зв'язку з цим 1867 року засновано на правничому факультеті Львівського університету аж три надзвичайні катедри для поляків.

Рік пізніше створено було галицький сойм, який, на підставі куріяльної виборчої системи (створено чотири, а згодом ще й п'яту виборчу курію) та славних на весь світ виборчих польських надужить, дістав переважаючу польську більшість і перебрав у свої руки справу польонізації Львівського університету.

Ректор університету о. д-р Й. Делькевич, разом з послами о. Петрушевичом, о. Павликом, В. Ковальським і навіть деякими послами-поляками, як князь Санґушко, допровадив до того, що австрійський уряд у Відні відмовив галицькому соймові права рішати щонебудь в університетській справі.

В 1871 р. появилась цісарська постанова, яка касувала обмеження польських і українських викладів з тим, що на майбутнє покликатимуться на катедри тільки ті особи, які можуть викладати одною з тих мов, себто по-українськи або по-польськи.

Наше населення у своїй масі малосвідоме зовсім не реаґувало на того роду справи. Щоб тодішній стан зрозуміти, слід собі усвідомити, що під національним оглядом наше село було дуже мало вироблене, а ще менше свідоме. Львівська митрополича консисторія дала тоді дозвіл тільки трьом греко-католицьким священикам вступити в члени-засновники Т-ва „Просвіти", яку засновано 8 грудня 1868 р. у Львові — о. Качалі, о. Огоновському і о. Заячківському. „Просвіта" налічувала в той час тільки 227 членів, а Общество ім. Качковського (москвофільське) — аж 4.790 членів. Тодішній канцлер митрополичої консисторії о. сов. Малиновський глумливо називав нашу мову жарґоном. Народні верхи вели завзятий спір щодо „ять" чи „йори", яке не читається, а народними масами зовсім не займались.

Щойно европейські революційні рухи, поезії Маркіяна Шашкевича, твори Тараса Шевченка, Костомарова, Куліша, зв'язки з того роду громадянами, як Кониський, Драгоманів, Антонович, і пізніші тісні зв'язки з такими діячами, як Євген Чикаленко, Борис Грінченко, Нечуй-Левицький, Панас Мирний і інші активізують нашу громаду, зокрема її інтеліґентні кола. В Західній Україні суспільність ділилася тоді на два табори: москвофілів і народовців.

Ці останні своєю невсипущою працею доводять до того, що за час одного покоління „Просвіта" налічувала вже багато більше членів, ніж москвофільське Общество ім. М. Качковського. Однак, уже в 1879 р. усунено з Львівського університету цісарським розпорядком німецьку мову, а польська мова стала урядовою для адміністраційних університетських органів. Українці мали право писати в своїй рідній мові до університетських властей і в тій самій мові мали діставати відповідь. Крім того, були допущені українські друки каталогів і свідоцтв. Видно, що польські впливи у Відні зростали, родинні і товариські зв'язки з найвищими віденськими сферами робили своє, а чисельна перевага поляків в адміністрації, судах, у фінансах і т. д. росла!

(Далі буде)

* Дати взято переважно з праць ред. Василя Мудрого: I) Боротьба за огнище української культури, Львів 1923 р. і його: II) Український університет у Львові (1921-1925). В-во „Час", Нюрнберг 1918 р. Його ж статті в „Націо" з 1927 р. Варшава.

ПРИМІТКА: З уваги на конечність вичерпати деякі актуальні матеріяли, зв'язані із Листопадовими Роковинами та новими подіями, на деякий час перериваємо друковану на цьому місці повість В. Гайдарівського „Ще одно кохання". — Редакція.

ЯК ЗДЕРЖАНО ФРОНТ

(Фрагмент з визвольних боїв у Галичині)

Паніка — це найстрашніший ворог всякої армії, а здержання паніки — це найтрудніше завдання кожночасної воєнної тактики.

З приходом польської армії ген. Галера до Галичини, яку французи модерно узброїли, — поляки повели генеральну офензиву на цілому галицькому фронті, від Перемишля через Судову Вишню, Городок Ягайлонський, Львів аж по Сокаль. Мій 2-ий курінь 8-ої самбірської бриґади держав позиції в районі Городка Ягайлонського. 15-го травня 1919 року почалась ворожа офензива сильним артилерійським вогнем по наших окопах. Гранати і шрапнелі вибухали і експльодували, а вслід за тим росли наші втрати в людях. По півгодинній артилерійській підготові, рушила до наступу ворожа піхота широким фронтом, аж трьома розстрільними. Ми привітали її сильним крісовим, скорострільним та артилерійським вогнем, і бій почався на добре. Галерівці напирали великою силою, кілька разів хотіли дістатись до наших окопів, але без успіху. Короткими випадами і сильним перехресним вогнем ми змусили їх до відвороту. Бій засадно змагався і ні на хвилину не припинявся цілий день. Аж над вечір на моїм правім крилі, в селі Угерцях, де був 4-ий курінь УСС-ів пор. Струця, стрілянина наґло втихла. Це був знак, що або наші або поляки пішли вперед. Я вислав негайно туди розвідчу стежу. Виявилось, що галерівці, розбивши курінь пор. Струця, почали нас оточувати. Треба було скоро діяти, щоб не попасти в халепу. І я дав куреневі наказ — відступити сотнями назад, почавши з правого крила, і обсадити старий Гошанський цвинтар. Сотня за сотнею, відстрілюючись, п о д а л и с ь скорими скоками назад, і через пів години ми зайняли догідні позиції на цвинтарі. Обстрілюючи ворога збоку, з лівого крила, ми здержали наступ, але не на довго. Надтягнула друга польська розстрільна зі сторони Комарна, яка йшла впрост на Гошани, щоб відтяти нам відворот. Ми знову були змушені покинути свої становища й обсадити село Гошани, біля битого шляху Львів — Самбір. Туди перла головна ворожа сила, щоб якнайскорше зайняти місто Рудки, де була наша команда групи. По короткім спротиві, наспіла до нас вістка, що поляки, проломивши наш фронт під Крукеничами, йдуть на Рудки. Треба було далі відступати бойовим порядком під ворожим обстрілом. Терен був хвилястий, і ми майже на кожному горбі ставили ворогові опір аж поки опинились на узгір'ях перед самим містом Рудки. Упорядкувавши сяк-так сотні, ми вдарили до протинаступу. Наш удар був такий сильний, що ворог почав тікати в безпорядку. Ми погнали за ним, але надсунула нова польська розстрільна і нас здержала. Почався завзятий бій, місцями рукопашний. Наші втрати в людях були великі, особливо в 5-ій сотні. Пор. Володимира Карасана і чет. Кліша ранено, а команду сотні перебрала хор. О. Підвисоцька. Не зважаючи на поважні втрати, нам таки вдалося здержати ворожий наступ.

Тим часом прийшов наказ: —„Залишити Рудки й обсадити резервові позиції в Новосілках Гостинних". Згідно з наказом, ми подались назад. Аж за Рудками я побачив наслідки польського пролому під Городком Ягайлонським і Крукеничами. Весь наш фронт, як далеко можна було глянути оком направо й наліво, відступав в безпорядку. Фронтова людська лявіна сунула впрост на Самбір. Здавалось, що жадна сила не зможе її вдержати. До мене приґальопував на коні сотн. Гофман, командант групи Рудки, і в найбільшому поденервуванні дав такий наказ: „Станімір, ради Бога, рятуй, що дасться врятувати, за всяку ціну старайся здержати ворога в ось тих резервових окопах під Новосілками". Сказав це і погнався далі. Скорий від'їзд чи втеча команданта групи викликала паніку, бо є засада, що при наступі команда повинна бути якнайдалі від фронту, а при відступі — якнайближче до фронту. Цей вчинок команданта розлютив мене до крайности. Я крикнув на вістового, вскочив на поданого мені коня і повним ґальопом помчався битим гостинцем в сторону Самбора. Випередивши втікачів, я став їх завертати і гнати в сторону Новосілок Гостинних для обсади фронту. Настрашені стрільці з трудом і неохоче посувались у вказаному напрямі. По кількох хвилинах такого маршу, задержались і заявили, що далі не підуть, бо старшини їх лишили. — „Так, старшини вас лишили, — покажіть мені хоч одного старшину між вами, а я вже з ним розправлюсь!" — сказав я. Настала мовчанка, ніхто не відзивався. — „Значить, нема тут між вами старшин, отже не старшини вас, але ви старшин оставили, а діставши заячі вуха, женете наосліп наперед себе, самі не знаючи куди?" — Я витягнув револьвер і крикнув щосили: — „Вперед, бо стріляю!" Рушили з місця, забираючи з собою надходячих. Натовп воїнства з різних частин фронту збільшувався. Нараз натовп спинився. Я вдруге погрозив револьвером. У відповідь на це кільканадцять стрільців грізно звернулись до мене з крісами, готовими до стрілу. Заскочений цим, я змірив їх зором, сховав преспокійно револьвер, розпростер рамена і крикнув несамовито: „Стріляй; вражий сину, стріляй! Мені однаково гинути від твоїї чи ляцької кулі, стріляй!" — Констернація і мовчанка. — „Стріляйте, не хочете, так я буду стріляти в кожного, хто не послухає наказу!", і, витягнувши револьвер скомандував: — „Вперед, бо стріляю!" Непевно рушили з місця й ішли, як на заріз. По якімсь часі знову стали і заворушились, п р и б и р а ю ч и грізну поставу. Я був близький розпуки. Зіскакуючи з коня, я кричав в безтямі: „Старшини, вас нема — 2-ий курінь, збірка — ми зараз зробимо тут порядок!" — а далі не тямлю. Я втратив притомність і повалився на землю. Опам'ятавшись, я побачив, що мене, розхристаного, держать на руках кілька стрільців. Я остовпів з дива! Переді мною стояли в лавах — мій 2-ий курінь і кілька стрілецьких колон, більших і менших. Десь, наче з-під землі, з'явились старшини та підстарщини і впорядкували здержану мною стрілецьку масу. Першим приступив до мене пор. Савицький і зголосив: „Пане сотнику, голошу слухняно, що мій курінь числить стільки й стільки старшин, підстаршин і стрільців!"

Я зовсім прийшов до себе, відбув короткий перегляд сотень і видав відповідний наказ щодо обсади запасних позицій і розвідних стеж в напрямі галерівців. Аж після такого зусилля вдалося нам здержати паніку і обсадити фронт у Новосілках Гостинних під Рудками в дні 15-го травня 1919 р.

Осип Станімір, сотн. УГА

ЛИСТОПАД — МІСЯЦЬ ВОЄННИХ ІНВАЛІДІВ — ЗЛОЖІТЬ ЩЕДРУ ПОЖЕРТВУ НА ДАР УКРАЇНСЬКОМУ ВОЄННОМУ ІНВАЛІДОВІ

Пожертви висилати до ЗУАДК у Филаделфії: United Ukrainian American Relief Committee, P. O. Box 1661, Philadelphia 5, Pa.

ЛИСТОПАД ЗОБОВ'ЯЗУЄ

(Закінчення зі стор. 2-ої)

інвалідів або ветеранів, а де їх немає, то безпосередньо через комісію індивідуальної помочі. За останній рік зібрано 9.696.07 долярів (подрібний виказ листопадової збірки був поміщений в „Свободі" в трьох виказах), з чого досі сукцесивно посилано до Німеччини і Австрії до розподілу СУВІ 6.064.52 долярів, а індивідуальних допомог (доразових) уділено десятьом інвалідам на квоту 794.50 долярів (головно на закуп протез). На збіркові кошти (летючки, порта і т. п.) витрачено всього 195 долярів, так що осталось ще до роздачі 2.642.00 долярів. В діловому році допомога Суспільної Служби виносила разом 6.859 долярів, що напевно значно спричинилася до злагіднення важкої долі наших знедолених, найбільше нещасливих братів — українських воєнних інвалідів. Уділена допомога в сумі 6.859 долярів — це не дрібниця, треба було ті доляри насамперед зібрати. Збирання тих грошей, тої найневдячнішої ролі витягання руки по датки, підняласе Суспільна Служба Комбатантів, що переводить її головно через Відділи і Станиці всіх діючих наших комбатантських організацій, а де таких немає, то за посередництвом наших громадських організацій — Відділів УККА, УНСоюзу, Союзу Українок, молодечих організацій „Пласт", СУМ і ін. та при помочі відданих збирачів, яким належиться велике признання, зокрема тим з них, що вже четвертий рік жертвенно трудяться в збиранні Дару Українському Воєнному Інвалідові. Між цими збирачами є відомі громадські діячі як: пані — Л. Подубінська, Маямі, Флорида, Софія Онуфрик, Рачестер, Анна Столярська, Омага, Дарія Гусар, Ніксон, Олена Карп'як-Бенцаль, Катря Гуцал, Міннеаполіс, мґр. Теофіль Рудницький, Пассейк, д-р Зенон Гіль, Трентон, Василь Грицина, Гартфорд, д-р Василь Палідвор, Адам Папроцький, Стемфорд, мґр. І. Бордевич, Микола Рудницький, Кемден, М. Отриско, Арський, Іван Богач, В. Плетюк, Ґренд Репідс, Михайло Стефанишин, Ст. Луїс, Мизури і багато інших. (Не подаємо тут збирачів, членів відділів і станиць комбатантських організацій).

Давати допомогу воєнним інвалідам — це наше велике зобов'язання супроти тих, що жертвували собою за кращу долю своєї Батьківщини. Кожний чесний українець, що є здоровий, працює і достатньо живе, повинен завжди пам'ятати про наших героїв — воїнів, що віддали сили і здоров'я за волю не тільки свого народу, але й всіх вільних народів світу.

Листопад — місяць українських воєнних інвалідів. У нашому родинному бюджеті напевно не заважить, якщо в тому місяці всі поголовно зложимо щедрий даток в користь українських воєнних інвалідів. Хай в листопадову річницю не забракне нікого з нас, що не сповнив би свого обов'язку в допомозі нашим колишнім військовикам.

Ол. Новаківський: Святий Юр у Львові (олія)

ВІСТІ З УКРАЇНИ

(За совєтською пресою і радіом)

ГИНУТЬ ПАМ'ЯТКИ КУЛЬТУРИ НА УКРАЇНІ

Про стан, в якому знаходяться пам'ятки культури на Україні, пише якийсь І. Петров в „Совєтській Культурі":

„Кам'янець Подільський — одне з найстаріших міст України. Протягом багатьох століть це місто-фортеця була опертям у боротьбі українського народу за свою свободу. Під захист мурів сходилися з далеких околиць найкращі майстри, —малярі, будівничі. Через Кам'янець Подільський нав'язувано економічні зв'язки Руси з Близьким Сходом і балканськими країнами. Вся історія міста віддзеркалилась у комплексі будівель, у численних фресках та скульптурах.

За останні роки ці пам'ятки цілковито зникли або перебувають у стадії руйнування. Стара фортеця — єдина в країні пам'ятка фортифікаційних споруд 14 стол. Бойові вежі її завалені сміттям і глиною. Міські мешканці час від часу чують приглушений гуркіт: це падає у провалля підмулене дощем каміння фортеці. І громадські організації і окремі громадяни не раз зверталися до Міністерства культури Української ССР з листами, в яких просять припинити руйнування цінного пам'ятника, але всі ці листи лежать під сукном.

В такому ж жалюгідному стані десятки інших пам'яток культури в Кам'янці Подільському. Цілком зруйнована, наприклад, резиденція Галія-Паші — пам'ятка 14 стол. Не ремонтується домініканський костел, побудований у 15 стол. Цікаві стародавні розписи стін цього костелу вже змиті потоками води. Стоять без дахів під дощами такі високоцінні утвори будівничих, як Ковальська вежа, Кармелітський монастир, Вірменська дзвіниця. Помалу, але неухильно вони обертаються в руїни. А потім їх попросту розбирають, як це сталося з будівлею митниці 17 стол., на місці якої стоїть тепер . . . пивна.

Якщо сказати, що ніхто не дбає за пам'ятки, це буде невірно. Протягом трьох років в республіканських науково-реставраційних м а й с т е р н я х складали документацію на пам'ятки культури Кам'янця Подільського. Коштувало це 400,000 карбованців. За цей час руйнації поширилися, і документацію треба переробляти. Можна припускати, що коли майстерні, нарешті, приступлять до ремонту, ремонтувати вже не буде чого.

Така повільність у складанні документації пояснюється тим, що науково-реставраційні майстерні на Україні, створені спеціяльно для відновлювання пам'яток архітектури, масово виробляють погруддя (до того ж низької якости) та різні статуетки. В результаті у багатьох областях України будівлі, що знаходяться під охороною держави, продовжують руйнуватись.

У селі Підгоряни, Тернопільської области розбирають монастир-фортецю 15 стол. Каміння використовують на брукування шляхів.

Про все це знають в Міністерстві культури Української СССР".

„ПЕРЕЛЕТНІ ПТИЦІ"

Московські „Ізвєстія" з 22 вересня містять статтю про „перелетних птиць" —людей, які тікають з Далекого Сходу, Сибіру, Казахстану та ін. „Є серед них, — пише автор цієї статті Н. Штанько, — і летуни, що, як неприкаяні, кидаються з місця на місце, і одверті рвачі, і боягузи, які злякалися труднощів. . . Перелетні птахи їдуть з дітьми, з усім домашнім скарбом, їдуть тижнями, місяцями. Їх ніхто не зустрічає на станціях, червоні транспаренти з побажаннями щасливої дороги і радісного новосілля — не для них. Немає в них дому, розгубили вони рідню, відвернулись від них друзі. Ніхто не очікує їх, ніхто їм не радий. Їдуть самі, добре не знаючи, куди й за чим . . ."

Отак виглядають хрущовські достатки на цілинних землях, з яких люди тікають світ-за-очі.

АРХЕОЛОГІЧНІ РОЗКОПИНИ НА ПОДІЛЛІ

Археологічна е к с п е диція Академії Наук УССР провела розкопини на Поділлі. В ряді місцевостей Кам'янець-Подільського району виявлено кераміку слов'янських поселень першого століття по Різдві Христовому, посуд трипільської культури, кості мамута та ін.

Василь Мудрий

НОВА КНИГА ПРО УСС-ів

Степан Ріпецький: „Українське Січове Стрілецтво". Визвольна ідея і збройний чин. Видавництво „Червона Калина". Ню Йорк 1956. Обкладинка Святослава Яцушка. Видано при допомозі Ювілейного Комітету „Братства УСС". Стор. VIII + 360. Великий книжковий формат. Присвячене дружині автора.

У передмові до цієї праці автор зве її нарисом, а не історією УССтрілецтва. Не зважаючи на це, в книзі маємо до діла з передісторією, історією постання УСС, з їх бойовою підготовою та вишколом, з їх воєнними подвигами, з їх політичними трудпощами і т. д.

На зміст книги складаються такі розділи: 1. Генеза і ріст української визвольної ідеї; 2. Січове стрілецтво до світової війни; 3. Українські Січові Стрільці; 4. Київські Січові Стрільці; 5. Люди і проблеми; 6. Згадувані в праці поетичні твори О. Олеся: „Пам'яті Д. Вітовського; Пісня про Петлюру; Р. Купчинського: „Дума про Хведора Черника".

Самий список використаних при виготовленні цієї праці українських джерел, великий. Але, крім українських, є там і джерельні матеріяли російські, німецькі і польські. Вже цей факт вказує на те, як поважно і солідно підходив до своєї праці автор. Коли ж не назвав її історією, а тільки нарисом, то зробив це або зі скромности, або тому, що відчував внутрішню потребу не звати її історією. Це мабуть тому, що він, як активний член УССтрільців і як учасник всіх їхніх бойових та духових переживань, не був у силі здобутися на спокій та зрівноважений об'єктивізм історика. Те, що він писав, хоч і з перспективи чотирьох десятків років, писав суб'єктивно. І так мусіло бути, бо, пишучи рядок за рядком цю працю і вглиблюючись у давно пережите, автор проти власної волі давав себе уносити тому великому, фаскинуючому елементові фізичних і духових змагань, збройних змагань невеликої юнацької української спільноти, за українську державу і за повне національне визволення.

Тому не треба дивуватись, що в книзі зустрінете багато місць, де стиль відповідно до обговорюваної теми підноситься до рівня благородного реторизму, де почування автора беруть верх не тільки над символікою слова, але й над пророчистими фактами. Декуди зустрінетеся в *книзі з елементами апології УС-С-ів* перед деякими замітами проти них, апології надхненної, пристрасної, але й високо благородної. І це дістеся там, де сама вимова чинів стрілецтва була б вистачальною. Все це не є мінуси, але, навпаки, це є плюси, особливо з уваги на звичайного читача.

Перша поважна політична але й психічно - моральна криза УСС-ів мала місце в Стрию в місяці вересні 1914-го року. Стрільці не хотіли згодитися на текст присяги на вірність Австрії. Вони бажали присягати на вірність Україні й українському народові. Над леґіоном УСС зависла небезпека саморозв'язання. Але до цього не дійшло, бо дня 3 вересня 1914 р. присяга відбулась. Леґіон врятовано, але у зменшеному виді, бо не в силі 20 тисяч, але в силі заледве 2,500 осіб. Аналогічна справа з присягою була і з польським т. зв. „Східнім Леґіоном", сформованим у Львові у ссилі 5.000 осіб. Ллеґіон виїхав із Львова на захід. Під кінець вересня 1914 р. він був розв'язаний, бо не погодився на присягу вірности Австрії. Він хотів присягати тільки на вірність Польщі. (Див. Józef Rudnicki: „Lwów" karta z dziejów Polski", стор. 63).

Таких поважних політичних і моральних криз в УСС-ів було більше. Вони в автора не виходять так просто і спокійно. Навпаки, вони описані не тільки живо і кольоритно, але й при допомозі мимовільних реторичних засобів.

Політична ідеологія Українських Січов. Стрільців була одна. Вона була ясна і недвозначна. Незмінній ідеології мусіла бути підпорядкована стрілецька політична тактика. Так воно й було. Але автор вертається до справи ідеології УСС кількакратно. І за кожним разом доказує її поглиблювання і навіть дозрівання. При такому стилі праці, як його ужив автор, це теж виходить книзі на користь.

Все ж цей стиль впродовж цілої праці консеквентно не витриманий. Чим ближче до кінця, тим праця про УСС-ів усе більше затрачує первісний стиль. Вкінці він вривається. Впадає в очі, що праця була викінчувана в якімсь поспіху, навіть проявила деякі люки. Причиною цього міг бути означений термін, до якого вона мусіла йти до друку.

Автор стоїть на становищі, що Київські Січові Стрільці, т. зв. СС-и, були продовженням чи радше ідеологічним плодом галицьких УСС-ів. Це можна прийняти, але —з деякими застереженнями. Це правда, що при творенні СС-ів відіграли поважну ролю бувші УСС-и. Але правда й те, що ця військова формація, яка носила назву Січових Стрільців на Україні, духово й ідеологічно сильно різнилась від УСС-ів. Тут не місце входити в аналізу тих різниць. Але вони були великі. СС-и засвоїли собі передусім зовсім іншу ментальність, зовсім інший підхід до оцінки української дійсности і, нарешті, зовсім інші організаційні військові методи. Трагедією київських СС-ів були замалі сили і надмірно великі обов'язки. Їх було замало, щоб довести до переможного кінця те велике завдання, яке вони собі поставили і яке на них покладали найкращі тодішні українські патріоти. Коли це пишу, то маю на оці те перше ядро СС-ів, як при творенні куреня СС при Центральній Раді, так і при відновї формації СС за гетьманату в Білій Церкві.

Праця про Київських Січових Стрільців вийшла з-під пера автора такою ж щирою та безпосередньою, як праця про УСС-ів. Вся вона проснякнута пієтизмом та відданістю їх великому минулому.

Поява цієї книги в Америці, далеко від рідної землі, якій присвячений цілий її зміст, зміст великий і глибокий, зміст не сліз, не плачу, але кривавої боротьби на життя і смерть, боротьби за визволення і в обороні Української Самостійної Держави, заслуговує на те, щоб книга ввійшла в кожну українську родину. Що більше, вона повинна стати найкращим засобом для виховання молодого покоління в українському національно-визвольному дусі.

Якщо навіть є в цій книзі якінебудь маленькі недостачі чи дрібні тенденції, то вони бліднуть в світлі цілости тієї писаної серцем, сповитої великим почуванням палкої любови до предмету праці. Книга вимагає поширення і ще раз поширення!

Д-р Осип Берест

УСС В БОЯХ ЗА ЛЬВІВ—ПІДЗАМЧЕ

(Листопадовий спогад)

Безпосередньо перед листопадом 1918 року корпус УСС перебував на Україні в околицях Єлисаветграду. Усі заходи українських чинників в австрійської влади перенести Кіш УСС до Галичини, до Львова, знівечилися через інтриґи ворожих нам чинників. Усе, чого можна було добитися, і то мабуть неофіційно, було те, що до Українського Військового Комітету, який почав діяти у Львові з кінцем жовтня 1918 р., ввійшли з рамени УСС сотник Дмитро Вітовський, чотар д-р Старосольський і хор. Дмитро Паліїв. Уся підготовча праця до зайняття Львова нашими збройними силами відбувалася в кількох кімнатах „Народної Гостинниці" при вул. Костюшка. Звідти вийшов історичний наказ ч. 1, підписаний сотником Дмитром Вітовським, до всіх наших військових та цивільних клітин в краю — перебрати владу в свої руки. Звідти видав Д. Вітовський також наказ УСС, які маршували на Львів.

Серед різного роду перипетій, завагонувався Кіш УСС в Чернівцях 2 листопада 1918 року. 3-го листопада зв'язалися УСС-и в боях з поляками під Сниловом, ідучи бойовим маршем на Головний Двірець і на Кадетську школу.

Не сподіваючися натрапити на більший спротив, частини УСС-ів зазнали тут чималих втрат в боях із добре узброєними відділами польських леґіонерів. Не здобувши Головного Двірця та Кадетської школи, відділи УСС-ів ввійшли до міста і зайняли бойові позиції в бастіонах Цитаделі, в районі Головної Пошти, Сойму, Казарми Фердинанда при вул. Городецькій та в районі двірця Львів-Підзамче.

Можемо сьогодні зовсім певно ствердити, що як би не поміч УУС-ів, Львів не вдалося б вдержати в українських руках навіть цих 21 день.

Після здобуття Головного Двірця розвинули поляки широку бойову дію в сторону станції Львів-Підзамче, щоб в цей спосіб перетяти українцям одиноку залізничу сполуку із Сходом.

Живо стають сьогодні перед моїми очима учасники цих боїв. Бачу бл. п. І. Яворського, мого шкільного друга, що положив буйну голову в степах України, як він вкопавши два скорострілі на переході Жовківської вулиці, періщив в сторону ворога. — Хор. Яворський день і ніч не сходив із позиції, будучи взірцем українського жовніра. З усіх інших живо маю в пам'яті пор. Кравця, пор. Краснопера, пор. Носковського, командантів відтинка Підзамче, старшин: обох братів Маркунів, Іваницького, Деркача, Теліщука, Калину, Галкевича, Третяка, Чубатого, санітета - хорунжого Кологона. Багато із них відійшло у вічність, але всі вони житимуть вічно у нашій пам'яті, як лицарі-герої.

Бої на відтинку Підзамче-Замарстинів перейшли чотири головні фази: перша фаза від 1-го до 6-го листопада (командант пор. Кравець; друга фаза — від приходу на Підзамче 2-гої сотні УСС-ів 6 листопада (командант — пор. Краснопера); третя фаза — від приходу на Підзамче відділу от. Долуда з Великої України 13-го листопада до 18 листопада (командант пор. Зенон Носковський); врешті остання фаза — це завішення зброї, яке тривало від 18 до 20 листопада і відворот із Підзамча 21 листопада.

В першій фазі бої за Підзамче мали оборонний характер. Двірець боронило пару десятків старших ополченців під командою пор. Кравця. Тоді двірець був під безнастанним обстрілом польських леґіонерів, що схоронилися в найближчих кам'яницях. Не було сили, ані змоги виперти поляків з їх становищ, і, якби не була в час наспіла підмога, Підзамче не могло б довго встоятися. Ситуація зовсім змінилася в нашу користь із приходом на Підзамче 2-гої сотні УСС-ів 6 листопада в силі 160 баґнетів під проводом 4-х старшин.

Обстрілявши мінометним та скорострільним вогнем найближчі кам'яниці, наші стрільці по драбинах вдерлися вікнами до житлових кімнат і ручними ґранатами прочистили терен від ворога. З приходом на Підзамче сотні Осипа Теліщака, Підзамче розпоряджало вже куренем, що його означувано як 3-ій курінь УСС-ів. До його складу належали: сотня Іваницького, сотня Теліщака, відділ Гачкевича і скорострільна сотня Костя Третяка, в склад якої входив також пор. Маркун. З часом бойова лінія застав. (бо одноцільного фронту не було) в районі групи Підзамче представлялася так: Згадана вище застава з двома скорострілами на проїзді (рампі) Жовківської вулиці в сторону Головного Двірця під командою Яворського. Лінія стійок ішла в тому напрямі за перший залізничий місток. Слідуюча застава була коло церкви св. П'ятниці, на розі вул. Бальонової, далі при вул. Мартина біля т. зв. Дівізіонстренкасерне, далі оспна на початку вул. Огірної біля Млина Аксельрада. Врешті праве крило фронту спиралося на заставі в Міській Різні. Окрема застава берегла залізничий місток, що проходив на Знесіння.

Одного дня ранком надлетів над Підзамче ворожий літак. Летів він на яких 500 до 800 з., а над Підзамчем ще знизився і кинув кілька бомб. Одна із них вибухла за кілька метрів від будинків станції Підзамче, не заподіявши нашим ніякої шкоди. Літак обстріляв із застави при вул. Жовківській хор. Яворський, а прямо із двірця Підзамче — скоросстрільник дес. Купій, що один наважився виставити свій скоростріл на залізничих рейках без ніякої охорони. Мабуть ворожий літак поцілено, бо він перехилений подався в сторону ворожих ліній.

На відтинку Львів-Підзамче брала також по нашій стороні участь артилерія. Була це одна батерія легких гавбиць, що наспіла до Львова із Золочева приблизно біля 7-го листопада. Батерію уставлено на Високому Замку біля дому огородника, і вона звідтіля обстрілювала польські позиції в районі Кадетської школи. Однак, наша батерія, не зважаючи на часті зміни становищ, не могла довго вдержатися під ворожим гарматним і крісовим вогнем. Скоро гармати пересунено в сторону залізничого Двірця на Личакові, де її захопили в свої руки поляки під час наступу 21 листопада.

12-го листопада наглим ударом вночі поляки захопили Різню, вибивши звідтіля залогу. Командант Носковський вислав туди негайно відділ стрільців із 2-ма скорострілами, який рішучим протинаступом відбив позицію.

Нова фаза боїв за Підзамче розпочалася 13 листопада, коли то на Підзамче прибув з Великої України отаман Долуд із своїми козаками. 14-го листопада розпочали наші відділи на відтинку Підзамче більшу дію на великій частині фронту. Одна бойова частина вийшла із Підзамча разом із відділом от. Долуда в район Замарстинівської вулиці В напрямі на Головний Двірець пішла в наступ сотня Деркача. Одночасно ішов наш наступ на позиції ворога від сторони Збоїск. Але ціла та дія увінчалася лише частинним успіхом. Сот. Деркач був ранений вже в початковому ході наступу і команду його сотнею перебрав пор. Калина. Отаман Долуд дав показову лекцію, як вести війну в місті. Він на чолі своїх козаків з незвичайною бравурою прочистив від ворога Замарстинівську вулицю, захопивши при тому в полон штаб ворожої групи. По стороні противника зчинилася паніка, і польські леґіонери серед окликів „козаци ідон" — подалися врозтіч. Але до наших відділів не надійшли вчас підкріплення, і перемоги не вдалося якслід використати. Ранений отаман Долуд, разом із іншими відділами, подався на вихідні позиції.

Ще перед приходом відділу от. Долуда в районі Підзамча появився козак з Великої України, що його охрестили іменем Василь. Був це молодий, високий ростом козарлюга, обвішаний ручними гранатами, з двома наганами за поясом. Той Василь дібрав собі приятеля ст. десятника Купія із скорострільної сотні, такого самого одчайдуха, як він сам. Обидва вони звичайно вночі, можливо підхмелені, запускалися в глибину ворожих позицій і кидали під вигуки „гурра" ґранатами направо й наліво. Була це партизанка, так би мовити, на власну руку, а команда примикала на це очі, тому, що ширення паніки в рядах ворога ослаблювало його бойовий дух.

17 листопада дістали поляки літаком вістку із Кракова, що їм приготовляється відсіч. 18 листопада просили поляки Українську Начальну Команду про триденне перемир'я, нібито для того, щоб позбирати своїх упавших в боях під Соймом та Цитаделею. Так розпочалося друге завішення зброї, що тривало від 18 до 20 листопада включно. Це завішення зброї, що його українське стрілецтво прийняло з великим обуренням, дало полякам змогу перегрупувати свої сили і приготувати рішальний наступ 21 листопада. Того дня ранком пішли польські відділи, скріплені підмогою із Заходу, в наступ. Головний удар ішов із півдня на схід, загрожуючи українським військам у Львові замкненням. Ворог займає Личаківський Залізничий Двірець і старається замкнути перстень довкола Львова. Під впливом тривожних вісток,що наспівають із західнього відтинку фронту, Українська Начальна Команда видає наказ українським військам покинути столицю.

В районі Підзамча йдуть останні бої. Ворог засипає станцію гарматнім та скорострільним вогнем. З Головного Двірця над'їжджає ворожий панцерник. На другім залізничім містку перед Підзамчем поїзд перехиляється на розкручених рейках, обсипаний цільним скорострільним вогнем 2-гої сотні. На цілому відтинку фронту грають по обох сторонах усі роди зброї. Загорілись магазини на станції Львів-Підзамче і заграва луни освітила сліди відступаючих воїнів.

НАРАДИ ЕКЗЕКУТИВИ ЗУАДКОМІТЕТУ

В суботу, 20 жовтня відбулись в Ню Йорку місячні наради Екзекутиви Злученого Українського Американського Допомогового Комітету і на цім засіданні обговорено і винесено постанови в таких справах:

1). **Переселення:** згідно із звідомленням по день 20. жовтня ЗУАДК вислав для аплікантів в Европі 2,872 ашуранси, що дають змогу в рамах закону РРА-1953 переселити до ЗДА 6,687 українських втікачів.

В тому числі ми маємо 826 справ, що покривають 1,919 осіб, для яких кошти переселення оплачує американська урядова допомогова установа ЮСЕП. При цій нагоді ще раз виясняється, що право на допомогу ЮСЕП мають ті особи, які перевели в реченці в Европі реєстрацію і відповіли вимогам для допомоги ЮСЕП (допомога виключно для осіб, які втекли перед переслідуванням з-поза залізної заслони). Інші справи, а їх є 2,046, що покриваються з переселенням 4,768 осіб, — це справи, де апліканти самі зобов'язані фінансувати все переселення. І саме в цих справах найбільша допомога ЗУАДК, бо коли у справах ЮСЕП ЗУАДК полагоджував формальності виключно з виготовленням ашурансу і підшуканням спонзора, то у справах без опіки ЮСЕП на ЗУАДК припадає теж фінансова допомога. Майже ніхто з нових іміґрантів не розпоряджає такими сумами, щоб покрити кошти переїзду. Теж і спонзори не часто можуть ці кошти зразу покрити. І тому тут потрібна допомога ЗУАДК, який на основі своїх міжнародних договорів із Міждержавним Комітетом для переселення з Европи (ICEM) має змогу дістати для наших аплікантів позички на оплачення переїзду до ЗДА. Якщо взяти, що переїзд одної особи з порту в Европі до порту в Ню Йорку коштує щонайменше 150 дол., тоді для аплікантів ЗУАД Комітету потребуємо щонайменше 700,000 дол., щоб дати їм змогу переїхати через океан. Вже ця сума виказує, яку велику відповідальність бере на себе ЗУАДК в міжнародному значенні, а ця відповідальність спадає на аплікантів і їхніх спонзорів, які мусять вповні співдіяти із ЗУАДК для того, щоб ці фінансові зобов'язання можна було покрити згідно з вимогами. Тому то Екзекутива ЗУАДКомітету постановила — звернутись до всіх новоприбулих і прибуваючих, як теж їхніх спонзорів, щоб почали негайно сплату задовження на кошти переселення. ЗУАДК уможливлює що сплату вигідними для аплікантів місячними ратами і тому ця сплата не повинна бути великим обтяженням.

Сплачуючи негайно систематичними ратами своє задовження, новоприбулі дають змогу ЗУАД Комітетові:

1) допомогти в переселенні новим аплікантам,

2). вив'язатись із міжнародних фінансових забов'язань і затримати добре українське ім'я у світі і право кредиту.

Усі звороти, як теж усі вплати, а теж усе листування просимо слати на адресу:

UNITED UKRAINIAN AMERICAN RELIEF COMMITTEE
P.O. Box 1661, Philadelphia 5, PA.

Досі на ашуранси ЗУАДКомітету на основі закону РРА-1953 прибуло 769 родин, це значить 1,992 особи.

Всі новоприбулі, теж і ті, які прибувають на анонімні ашуранси, дістають повну опіку зразу на американській землі. Представники ЗУАДК приймають їх вже в портах, чи на летовищах і допомагають дістатись на місце призначення, а далі допомагають дістати приміщення, а то і працю.

Ця допомога вимагає дальших фондів. Переїзд новоприбулих із порту до місця призначення вимагає коштів. Теж і тут не завжди спонзори можуть зразу оплатити ці кошти. Багато знову ж є анонімових аплікантів, для яких оплачення переїзду, як теж і грошева допомога на перший час побуту, вповні залежні від фондів ЗУАДК. Ці видатки мусить ЗУАДК покривати із своїх власних фондів і тому теж потрібно, щоб довжники ЗУАДК якнайскоріше старались сплачувати свої задовження, щоб дати змогу нести поміч усім новоприбуваючим, які її потребують.

2). **Дальші заходи у справах переселення:** Беручи до уваги, що все таки багато наших втікачів-еміґрантів залишиться в Европі після закінчення переселення на основі закону РРА-1953 (вже багато наших аплікантів залишилось без змоги еміґрувати у Франції, Бельгії, бо для всіх країн НАТО було приділено законом лише десять тисяч віз — тоді, коли охочих їхати було втроє більше), Екзекутива постановила слідкувати точно за новим законодавством у справах іміґраційних і підтримати кожну акцію для нового переселення перед американським урядом. Теж вповні підтримує ЗУАДК і допомагає в переселенні на основі загального іміґраційного закону, вдержуючи контакти з окремими консулятами.

3). **Допомога:** На основі звідомлень про допомогову акцію в Европі, головно про урядові вимоги для переведення розподілу допомоги так званого урядового „серпласу", — надвишки, Екзекутива ствердила, що допомогову акцію в харчах для українців в Европі можна поставити на висоті лише при повній співпраці всіх українських організацій в Европі із ЗУАДКомітетом.

Щоб отримати приділ урядового „серпласу", треба мати вповні зорганізовану і затверджену урядовими чинниками систему розподілу, яка відповідала б теж вимогам країни, в якій розподіл ведеться. Далі приділ урядової допомоги є означений величиною, надто малих приділів не можна отримати. Тому то вся українська еміґрація повинна в цьому напрямі співдіяти із ЗУАДКомітетом, який має змогу такий приділ дістати і має змогу вдержати вимагану систему розподілу.

В останньому періоді організація „Самопоміч" передала ЗУАДКомітетові суму 972 дол., що її зібрала на долярові харчеві пакети. ЗУАДК полагодив справу пакетів і ці пакети вже роздані призначеним аплікантам. Цей почин „Самопомочі" дає основу вірити, що вся наша допомогова акція буде сконцентрована біля ЗУАДКомітету, бо лише така концентрація дасть змогу перевести вповні задовільну допомогу, як теж і дістати на цю ціль ті ресурси, які є можливі до одержання збоку уряду.

Екзекутива переговорила теж дальшу грошеву допомогу нашим науковим установам в Европі і науковим працівникам в Німеччині і Франції, як теж постановила про дальше забезпечення для пані Ольги Петлюри.

Всі ці допомогові справи вимагають від ЗУАДК фондів, які може і повинно скласти наше суспільство у ЗДА. Тому вже тепер Екзекутива звертається до нашого громадянства почати підготову для переведення збірок КОЛЯДИ, яка — як кожного року повністю призначена на допомогово - харитативні цілі. ЗУАДК вже починає підготову для повного переведення цієї збірки. Всі пожертви проситься пересилати на вище подану адресу ЗУАДКомітету.

Справи неточностей у документах: Екзекутива присвятила повну увагу справам неточностей у документах українських новопоселенців. Таких справ доволі багато. ЗУАДК вже від перших днів, коли ці справи вийшли на верх, живо і активно ними інтересується. В багатьох справах переведено інтервенцію. Дві такі українські справи мали ко. Згідно з відповідним параже судову процедуру, а саме справа Волковця і пані Іваненті, які для того, щоб дістатись до ЗДА, заподали невірні дані про себе. Всі апліканти-українці, які подали невірні дані, зробили це лише зі страху перед насильною репатріяцією. Тому теж і графом іміґраційного закону (212/а19) винними вважається так поставлена оборона цих наших аплікантів. ЗУАДК далі веде всі ці справи і старається добитись того, щоб усі наші апліканти мали змогу виправити невірні дані. Вже у справі вищеподаної нашої аплікантки самі іміґраційні власті за підтримкою волонтарних організацій внесли справу до Апеляційного Суду, бо порішення Апеляційного Суду було б прецедесом і могло б мати силу для порішення інших таких же справ.

Дальші заходи в цих справах ведуться ЗУАДКомітетом разом із іншими волонтарними організаціями під проводом Дорадчого Комітету Волонтарних Організацій. Всім заінтересованим ЗУАДК служить порадою, поміччю і інтервенцією.

5). **Відшкодування для бувших політичних в'язнів.** Багато наших громадян мають ще невирішені претенсії, головно до німецьких властей, відносно відшкодування за ув'язнення, чи побут в концентраційному таборі під час гітлерівського режиму. Цими справами вже займається ЗУАДК від давнього часу і подає до відома, що вийшов новий німецький закон про відшкодування жертвам нацистського переслідування. Цей закон признає теж відшкодування тим особам, які вже не живуть на терені Німеччини. Ще, правда, нема адміністраційного правильника для цього закону, але закон вже діє. Тут треба вияснити, що відшкодування можуть отримати ті, які вже мали присуджене відшкодування. Нових зголошень не можна вносити.

І в цих справах можна звертатись до ЗУАДК, який комунікується з німецьким консулятом у Ню Йорку, чи теж і з німецькими властями через своє Европейське Представництво, як теж і з урядом Високого Комісара для Справ Втікачів про Об'єднаних Націях.

Після обговорення всіх актуальних справ Екзекутива теж постановила висловити подяку ЗУАДКомітету всім тим, які співдіють із ЗУАДКомітетом у теперішній переселенчій акції, чи то у формі підписування ашурансів, чи теж тепер через приймання нових родин, які прибувають на анонімні ашуранси. Акції переселення саме тепер в повній дії, майже кожного дня прибувають літаки, двічі в місяць приїжджають два кораблі з новими поселенцями („Ген. Тейлор" і „Ген. Лонґфіт"), і всі вони потребують нашої помічної руки на перші дні побуту. Співдіяльність громад у цій акції — це вияв зрозуміння для благородних і високих ідей ЗУАДКомітету.

Злучений Український Американський Допомоговий Комітет в Филаделфії.

Володимир Барагура

МИНУЛЕ, ТЕПЕРІШНЄ Й МАЙБУТНЄ „ВЕСЕЛКИ"

(4)

Організація редакційної праці й заготівля матеріялу

Ядром праці у „Веселці" є її Редакційна Колеґія. Через те, що окремі її члени живуть у різних, віддалених одна від одної, місцевостях: Ню Йорк — Володимир Барагура, Шикаґо — Роман Завадович, Торонто — Богдан Гошовський, вся праця відбувається шляхом кореспонденції, що дещо ускладнює й сповільнює працю, вимагає доволі часу й коштів. Проте, циркуляція матеріялів зорганізована так, що кожен матеріял проходить через руки всіх трьох членів Колеґії. Остаточне оформлення числа відбувається в Ню Йорку. Матеріял переходить ще через руки гол. редактора „Свободи" а також мовного редактора Вячеслава Давиденка і щойно тоді появляється в числі. Завдяки тому запевняється матеріялові відповідний мистецький та виховний рівень, добру мову й уникається помилок, які могли б трапитися при одноособовому редаґуванні журналу. Кожний з членів Колеґії має свої окремі завдання, а крім того кожен має за обов'язок постачати оригінальний матеріял, організувати чужі, позаредакційні матеріяли, приєднувати співробітників, підшукувати нові таланти. Здобуття матеріялів для „Веселки" натрапляє на деякі труднощі. Хоч Редакція має зорганізований апарат і нав'язані контакти, знайомства та дружні взаємини і може платити бодай скромний гонорар, вона мусить поборювати певні труднощі в ділянці организування д о б р о якісного матеріялу. Справа в тому, що дитячих авторів взагалі мало, а наявні слабо реагують й нерадо співпрацюють, деякі через складні умови життя й праці, інші через деяку духову депресію, ще інші через скромні можливості гонорування. Зокрема, відчувається брак нових талантів і сил, що прийшли б на зміну. Все ж таки, не зважаючи на згадані труднощі й перешкоди, згуртовані при „Веселці" сили доставляють таку кількість матеріялу на відповідному літературно-мистецькому й виховному рівні, що спеціяльної посухи на матеріяли не відчувається, теки редакторів завжди повні й наявним матеріялом можна б заповнити не тільки 16, але й 24 чи навіть 32 сторінки.

Співробітники-автори, ілюстратори та інші

Поруч Редакції, як ядра праці „Веселки", другим джерелом матеріялів є постійні й принагідні співробітники. До співпраці запрошено всі наявні сили. Співробітники „Веселки" дослівно розсіяні по всьому світу — є поміж ними люди із ЗДА й Канади, з країн Південної Америки, Австралії, Африки й Европи. Ця діяспора незвичайно утруднює працю й вимагає наполегливої кореспонденції, хоч, з другого боку, урізноманітнює матеріял і знайомить дітей з різними умовами життя їх ровесників у різних країнах. Коло співробітників з кожним числом більшає й ширшає. Автура зростає не тільки кількісно, але й якісно. Від співробітників-сеньйорів з найстаршої ґенерації, через випробуваних авторів середньої ґенерації аж до молодих, початкуючих сил та авторів-дітей.

(Далі буде)

● **У Мельбурні в Австралії** стався скандал при відкритті „олімпійського села". Замість національ - китайського прапора австралійський вояк випадково підніс комуно-китайський. Представник національного Китаю заявив, що тільки переконання, що Австралія є ворогом китайських комуністів, стримало його від відкликання участи китайських спортовців в Олімпіяді. Комуністичні китайці також беруть участь в Олімпіяді.

● **У Південній Антарктиці**, на американській базі, що зветься Мала Америка, 75 учасників експедиції вперше за останніх вісім місяців дістали пошту з ЗДА. На цій найдалі на південь положеній американській базі мешкальні „бараки", склади і всі приміщення побудовано в снігу й льоді так глибоко, що їх не видко з літака.

ФОНД „ВЕСЕЛКИ"

У цій рубриці друкуємо з признанням і подякою імена тих громадян, що прислали свою пожертву на фонд і передплату дитячого журналу „Веселка".

СПИСОК Ч. 6.

	Передплата	Пожертва	Разом
Д-р П. Джуль, Дітройт	4.00	10.00	
Д-р Ю. Сороківський, Сан. Фр.	4.00	10.00	
Д-р Л. Билів, Бінґгемтон	6.00	4.00	
І. Т., Ню Йорк	4.00	6.00	
Р. Грабський, Клівленд	5.00	5.00	
М. Б. Дольницький	4.00	5.00	
Д-р Б. Макарушка, Бруклин	4.00	3.00	
Р. Флюнт, Филаделфія	4.00	2.00	
Д. Самбой, Лонґ Айленд Ситі	4.00	2.00	
Д-р В. Білецький, Шикаґо	4.00	2.00	
В. Ю. Лисенки, Пітсфілд	4.00	2.00	
Б. Лівчак, Филаделфія	4.00	2.00	
Я. Падох, Магвак	4.00	2.00	
В. Возняк, Клівленд	4.00	1.00	
О. Кочан, Джоліет	4.00	1.00	
Д. Галушка, Перт Амбой	4.00	1.00	
И. Кісь, Бабилон	4.00	1.00	
М. Овчар, Ґлендейл	4.00	1.00	
И. Матула, Ірвінґтон	4.00	1.00	
С. Женецький, Йонкерс	4.00	1.00	
М. Недільський, Филаделфія	4.00	1.00	
Д-р А. Базар, Торонто	4.00	1.00	
Я. Потим, Мокіша	4.00	1.00	
Д-р Т. Белей, Шикаґо	4.00	1.00	
В. Пивоварчук, Монтреал	4.00	1.00	
Я. Слюсаренко, Филаделфія	4.00	1.00	
С. Яхторович, Шикаґо	4.00	1.00	
О. Пироживська, Бруклин	4.00	1.00	
І. Подриґуля, Мідлтавн	4.00	1.00	
С. Голяш, Шикаґо	4.00	1.00	
М. Пукіш, Рачестер	2.00	5.00	
М. Літвен, Ню Йорк	2.00	3.00	
З. Маркович, Филаделфія	2.00	2.00	
І. Солтис, Дітройт	2.00	2.00	
Ф. Савечка, Гартфорд	3.00	1.00	
Д. Хрупалик, Галей Фолс	3.00	2.00	
І. Яворський, Ірвінґтон	2.00	3.00	
И. Солявський, Джемейка	1.00	2.00	
П. Брезіцький, Ню Гейвен	2.00	1.00	
М. Микитка, Лорейн	2.00	1.00	
Г. Тепер, Вунсакет	1.00	1.00	
К. Котило, Бріджпорт	1.00	1.00	
П. Кузенка, Розел	5.00		
М. Ромах, Кемден	4.00		
Ю. Крайківський, Едмонтон	4.00		
Т. Дуда, Филаделфія	4.00		
К. Степовий, Нюарк	4.00		
І. Зазуляк, Гадсон	4.00		
О. Ганушевська, Потакет	4.00		
Д-р К. Кебало, Ню Йорк	4.00		
Д-р О. Коропей, Потакет	4.00		
О. Зинюк, Вашинґтон	4.00		
Т. Школьник, Клівленд	4.00		
Д-р А. Жґута, Аплєнд	4.00		
Ю. Мельникович, Берлей	4.00		
Ю. Баран, Филаделфія	4.00		
К. Крупський, Денвер	4.00		
А. Шуль, Ню Йорк	4.00		
Д. Чирко, Ню Йорк	3.00		
И. Мотта, Торонто	2.00		
И. Ярема, Плейнфілд	2.00		
В. Новаковський, Флашінґ	2.00		
З. Зубаль, Лорейн	2.00		
М. Цюпка, Геркімер	2.00		
М. Лукавський, Филаделфія	2.00		
О. Гаць, Лос Анджелес	2.00		
Н. Данилюк, Корона	1.00		
М. Б. ОВ. Коропецький		10.00	
С. Кашуба, Гадсон		5.00	
Л. В. Демус, Мокена		5.00	
В. Семенина, Гемптон		5.00	
Р. Теметило, Колдейл		5.00	
В. Клоп, Дітройт		4.00	
І. Грещак, Ст. Пол		4.00	
Н. Котович, Филаделфія		3.00	
Н. Маланчук, Лос Анджелес		3.00	
П. Бойчук, Бріджпорт		3.00	
С. Петик, Филаделфія		3.00	
С. Череватюк, Флашінґ		3.00	
М. Данко, Байон		3.00	
Д. Колтик, Мінеаполіс		3.00	
М. Яворський, Нюарк		3.00	
М. Костирко, Бруклин		3.00	
І. Беднарський, Дітройт		2.00	
М. Срібняк, Клівленд		2.00	
М. Дикун, Ню Бритейн		2.00	
І. Кресков, Ню Йорк		2.00	
В. Ільїна, Шикаґо		2.00	
О. Рогожинська, Ню Йорк		2.00	
Д-р К. Рогожинський, Ню Йорк		2.00	
П. Чап, Нюарк		2.00	
Р. Стахур, Парма		2.00	
О. Базарніцький, Амстердам		2.00	
П. Садовець, Джансон Ситі		2.00	
В. Вовченко, Клівленд		2.00	
Н. Багрій, Шикаґо		2.00	
М. Бахсович, Бронкс		2.00	
І. Кінах, Рутлянд		2.00	
Ю. Новак, Трентон		2.00	
Х. Маланій, Кентон		2.00	
К. Гнауренко, Бруклин		2.00	
И. Мацак, Флінт		2.00	
П. Сумик, Амстердам		2.00	
Ю. Кузьма, Брентфорд		2.00	
Н. Добрянський, Ню Йорк		2.00	
І. Завадовський, Мідл Вілідж		2.00	
Д. Кулинич, Джексон Гтс.		2.00	
А. Котович, С. Банд Брук		2.00	
П. Омелян, Филаделфія		1.00	
И. Копобка, Потсвіл		1.00	
І. Шило, Спрінґфілд		1.00	
М. Валовін, Фултон		1.00	
М. Стебельський, Джерзі Ситі		1.00	
П. Бубнів, Шикаґо		1.00	
Р. Конвіцький, Ню Йорк		1.00	
Д. Ліх, Мінеаполіс		1.00	
В. Черкис, Клівленд		1.00	
П. Олексієнко, Онтеріо		1.00	
Разом	$ 229.00	$ 221.00	$ 450.00
Раніше проголошено	$ 609.80	$ 774.35	$1,384.15
Разом все . . .	$ 838.80	$ 995.35	$1,834.15

Вступайте в члени Українського Народного Союзу!

Увага! Рачестер, Н. Й. і околиця! Увага!

УКРАЇНСЬКА ГРОМАДА В РАЧЕСТЕР

під протекторатом місцевого Відділу УККА вшановуючи ЛИСТОПАДОВІ ДНІ

— влаштовує —

СВЯТОЧНУ АКАДЕМІЮ

в неділю, 4-го листопада 1956 р.

в залі укр. Американського Клюбу, 292 Hudson Ave. о 6-ій годині вечора.

В програмі свята: **Національний хор; Бандуристи Відділу ОДВУ; сольоспів п. Німець і М. Климців; промова д-р К. Годованець.**

На свято запрошені амер. приятелі Канат Кітінґ і місцевий суддя **Fred B. Goodelle,** які багато причинилися для української прави.

Комітет свята і Екзекутива запрошують все Українське Громадянство прийти на свято і звеличати пам'ять листопадового чину і поляглих героїв.

Комітет

УВАГА! ШИКАҐО! УВАГА!

в неділю, 4-го листопада 1956 р.

о годині 6-ій вечором

в АВДИТОРІЇ НОВОЇ ШКОЛИ СВ. НИКОЛАЯ в ШИКАҐО.

(Rice & Leavitt Sts.)

відбудеться

ЗАХОДОМ ЛІҐИ АМЕРИКАНЦІВ УКРАЇНСЬКОГО ПОХОДЖЕННЯ

ТРАДИЦІЙНА ЛИСТОПАДОВА

АКАДЕМІЯ

з приводу 38-их Роковин Листопадового Чину.

Свято попередять відповідні церковні Відправи в укр. Церквах в Шикаґо й околиці.

Прийдіть всі вшанувати пам'ять цього Дня й Чину!

УВАГА — ЛЮБИТЕЛІ ФОТО-КІНО МИСТЕЦТВА!

Ініціятивний Комітет для Зорганізування Об'єднання Працівників і Любителів

ФОТОГРАФІЇ І КІНЕМАТОГРАФІЇ

як осібної Секції при Літ.-Мист. Клюбі в Ню Йорку

запрошує ввічливо всіх заінтересованих на

ОСНОВУЮЧІ ЗБОРИ

які відбудуться в суботу 3-го листопада, о год. 7-ій веч. в залі Літ.-Мист. Клюбу в Ню Йорку, 149 2-га Аве.

Програма: 1. Відкриття: проф. С. Литвиненко; 2. Вибір Президії; 3. Потреба і ціль Об'єднання: С. Федів; 4. Дискусія і внески; 5. Вибір Управи Об'єднання; 6. Закриття Зборів.

За Ініціятивний Комітет:

Проф. І. Вербяний, мгр. В. Грицин, Інж. Р. Загайкевич, О. Савчинський, Ірина Фединишин, С. Федів, В. Холевчук.

Second Annual

DANCE

Sponsored by

THE UKRAINIAN BUSINESS and PROFESSIONAL ASSOCIATION

To Be Held on

SATURDAY, NOVEMBER 3, 1956

at the UKRAINIAN NAT'L HOME

214 Fulton St., Elizabeth, N. J.

Starting at 8:30 P.M. Until???

Music by

THE DOMINOS Orchestra

Admission $1.00

ПРЕДСТАВНИЦТВО ВИКОНАВЧОГО ОРГАНУ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ РАДИ в США

повідомляє з смутком,

що у вівторок, 30-го жовтня 1956 р. у Вашинґтоні помер

АРНОЛЬД МАРГОЛІН

кол. Міністер Української Народньої Республіки.

Похорон відбудеться в четвер 1-го листопада 1956 р.

УКРАЇНСЬКА ВІЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК у США

з глибоким жалем повідомляє, що 30-го жовтня 1956 р. помер член-кореспондент Академії, Керівник Правничої Секції і член Комісії для вивчення українсько-жидівських відносин,

д-р Арнольд Давидович МАРҐОЛІН,

відомий громадський і політичний діяч, член Найвищого Суду Української Народньої Республіки, Посол в Лондоні і член Української Делеґації на Версальській Мировій Конференції.

Похорон відбудеться в четвер, 1-го листопада 1956 р. о 1-ій годині дня з похор. бюра, 3501 — 14th St., N. W., Washington, D. C.

Управа УВАН у США

Літер.-Мистецький Клюб в Ню Йорку

повідомляє, що

у п'ятницю, 2-го листопада

відбудеться

АВТОРСЬКИЙ ВЕЧІР

ОЛЕГА ЛИСЯКА

Крім Автора у виконанні програми вечора беруть участь відомі наші артисти:

Віра Левицька, Ліза Шашаровська — Чепіль та Богдан Паздрій.

Вступне слово Романа Купчинського.

Початок о годині 8-ій вечора.

УВАГА! ФІЛАДЕЛФІЯ Й ОКОЛИЦЯ!

ПОВІДОМЛЕННЯ ДЛЯ ВІДДІЛІВ УНСОЮЗУ:

45, 62, 83, 105, 116, 128, 153, 156, 163, 173, 189, 237, 239, 245, 247, 248, 261, 268, 321, 324, 331, 339, 317, 352, 362, 375, 383, 388, 397, 422, 424, 430, 479

ОКРУЖНІ ЗБОРИ

вище поданих Відділів відбудуться

в неділю, 4-го листопада 1956 р.

о годині 1-ій по полудні

в Домі Горожан, 847 Н. Френклін вул., Филаделфія, Па.

На зборах буде приявний гол. касир УНСоюзу п. Р. СЛОБОДЯН.

Всі відділові урядники повинні обов'язково явитись на ці збори. Також і члени УНСоюзу можуть прийти на ці збори.

За Уряд:

Д-р В. Галан, гол.; Олена Штогрин, гол. радна; О. Бакай, секр.; С. Чорномаз, кас.

УВАГА! **В НЕДІЛЮ, 4-го ЛИСТОПАДА 1956 Р.** **УВАГА!**

відбудуться на площі NEW FARMERS OVAL, Middle Village, L. I.

МИСТЕЦЬКІ ФУТБОЛЬНІ ЗМАГАННЯ

між УСК — Ню Йорк vs HELENIC SPORT CLUB

Початок о годині 2:45 по полудні.

Передзмаг — год. 10:30 УСК Резерва В — S. C. Passaic Резерва В.

Год. 12:00 УСК - Ню Йорк, учні — Литовський Спортовий Клюб, учні.

Год. 1:15 УСК - Резерва — HELENIC - Резерва.

ДОЇЗД на площу BMT Canarsie Line до Myrtle Ave., а звідси пересісти на Metropolitan Ave. Train та їхати в сторону Middle Village до останньої зупинки.

Управа УСК

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Вашингтон, Д. К.

Столиця святкуватиме Тисячоліття Християнства на Україні.

Українська греко-католицька парохія Святої Родини в Вашингтоні робить останні приготування, щоб якнайвеличавіше відсвяткувати річницю 1000-ліття Християнства на Україні. Святкування відбудеться в неділю 4-го листопада 1956 року і буде складатися з двох частин.

У першій частині відправиться торжественна Служба Божа в храмі Непорочного Зачаття на Католицькому університеті о год. 11-ій перед полуднем. Її правитиме новоіменований єпископ, Преосв. Йосиф Шмонюк в асисті о. д-ра Василя Макуха, ректора Семінарії св. Йосафата в Вашингтоні та о. д-ра Мелетія Войнара, ЧСВВ, професора канонічного права на католицькому університеті. О. Теодор Данусяр, парох Вашингтону та о. Василь Лостен будуть диякопувати. Монсіньор Микола Бабак, керівник Семінарії в Стемфорді, матиме принагідну проповідь.

Римо-католицький архиєпископ з Вашингтону, Преосв. Петрик О'Войл, згодився патронувати під час торжественної Служби Божої; теж недавно іменований єпископ Филип М. Генан заповів свою участь.

Співатиме хор парохії Святої Родини під орудою п. Матвія Берка.

Після обіду, о год. 4-ій відбудеться святкова Академія в залі св. Петрика, ч. 924 „Г" вул. в середмістю. У ній візьмуть участь запрошені промовці Гавард Пайл, асистент президента ЗДА, Едвард М. О'Коннор, проф. д-р Лев Добрянський та д-р Михайло Кушнір. У мистецькій частині виступлять п-ні Марія Лисогір і п. Лев Рейнарович із сольоспівами та хор бандуристів під дирекцією проф. Р. Левицького.

Комітет свята, під проводом пароха о. Теодора Данусяра, докладає усіх зусиль, щоб свято випало якнайкраще, а участь визначних промовців, відомих мистців співаків і хору бандуристів дозволяє вірити у великий успіх свята. Комітет сподівається, що не тільки ціла українська громада Вашингтону та численні американські гості, але й багато гостей з-поза столиці заповнять церкву та авдиторію св. Петрика під час цього свята.

Елкарт, Інд.

З хрестин на „Веселку".

В неділю, дня 16 вересня 1956 відбулися в Елкарті, Індіяна, хрестини донечки панства Євгена й Василини Вербянських. Батько малої Варвари повернув недавно з Аляски, де виконував військову повинність в частинах дядька Сема. Хрестини відбулися в каплиці Університету Нотр Дам, куди приїжджає для обслуги вірних українців щотретьої неділі греко-католицький парох Веч. о. В. Яремак з Дітройту. З огляду на дуже невелику кількість українців в цій околиці, навіть таке родинне свято, як хрестини, має своє національне значення. Невеличка група рідних і приятелів під час прийняття не забула також і за підтримку нашої рідної преси. На пропозицію краяна п. Вербянських пана Михайла Німця, що приїхав аж з Канади (Гемілтон), щоб привітати маленьку Варвару з її хрестинами, присутні зложили на пресовий фонд „Свободи" $13.00.

Даток зложили: Євген Вербянський $2.00; по $1: Віктор Вербянський, Іван Вербянський, Іван Яровий (хресний батько), Іван Горинь, Михайло Німець (Канада), Василь Ковалюк, Михайло Шкрумеляк, Михайло Першин, Юлія Першин, Михайло Пап, Михайло Романюк (Канада).— Жертводавцям щира подяка.

М. П.

Короткі Вісті

● **Метрополітен Опера** в Ню Йорку відкрила у минулий понеділок свій цьогорічний сезон оперою Віллінi „Норма" з найславнішою американською і світовою співачкою Марією Каллас. Прибуток з квитків становив $75,510.50, себто на $10,000 вище від дотеперішнього рекордового прибутку з білетів за одну виставу.

● **Канада стримала** в останній хвилині призначені для висилки до Ізраїлю 24 торпедні літаки. Висилка цих літаків залежатиме від того, чи Ізраїль буде признаний агресором, чи ні.

Платне політичне оголошення. — Платне політичне оголошення.

ВЕЛЬМИДОСТОЙНІ ВИБОРЦІ УКРАЇНСЬКОГО РОДУ СТЕЙТУ МІШІҐЕН!

Молодість, енергія і активність, розум і інтеліґенція та високі черти характеру, а в тім скромність, особисте самовідречення і безмежне бажання служити народові та помогти одиниці збігаються тільки виїмково гармонійно в одній особі, як це є випадок у нашого провідника-ґовернера МЕННЕНА ВІЛЯМСА.

Інстинкт народу не помилився, коли видвигнув його вісім років тому на найбільш відповідальний пост в стейті — на ґовернера.

Це перший раз в історії Мішіґену виборці стейту вже п'ятий раз обдаровують його довір'ям, бажаючи його мати в п'яте на пості ґовернера.

На основі дотеперішних дій нашого державного мужа, які увійдуть до історії Мішіґену, його досвід і посвята дадуть нам напевно чимраз кращі досягнення на дорозі поступу Мішіґену. — Він же був ініціятором суспільного законодавства, поширення лікарської помочі, розбудови 12 тисяч шпитальних ліжок, опіки над умово хворими, над ветеранами, над молоддю, над безробітними, над виселенцями т. зв. ДП., зрівноваження стейтового бюджету, який світив дефіцитами, поширення індустрії, а в парі з тим додаткових рук праці, опіки над фармерами і т. д. і т. д. — яку то всесторонню ініціятиву годі в кількох словах навіть вичислити.

Виборці українського походження зокрема цінять в ґовернері це, що він розуміє а також знає нашу історію, розуміє і співчуває змаганням нашого народу до визволення з-під московсько-большевицького ярма.

Він є один з тих виїмкових державних мужів З'єдинених Держав Америки, що в наших визвольних змаганнях, оказався приятелем не тільки на словах, але і на ділі.

Навіть його політичні противники визнають, що наш ґовернер є виїмковим державним мужем з ласки Провидіння та що перед ним стоїть будучність найвищого достоїнства в федеральнім уряді.

Його політичні противники визнають високі прикмети особовості МЕННЕНА ВІЛЯМСА, а саме, що він найбільше заслужений ґовернер нашого стейту.

Ми знаємо, що тої міри провідник дібрав собі також високої вартости співробітників в уряді.

Тому голосуймо всі лавою на МЕННЕНА ВІЛЯМСА і Його дорадників.

Тому стягнім всіх управнених до виборів в день 6-го листопада 1956 року.

Голосуймо прямо тільки на одноцілу Демократичну листу.

Голосуймо окремо на суддів до Найвищого Суду ТАЛБОТА СМІТА і ДЖОРДЖА ЕДВАРДСА!

Український Комітет при Демократичній Партії стейту Мішіґен

Дітройт, 21. жовтня 1956 року.

Платне політичне оголошення. — Платне політичне оголошення.

Ike needs a Republican Congress

Re-elect

Robert Winthrop KEAN
12th Congr. Dist.

Elect

Chester K. LIGHAM
11th Congr. Dist.

Elect

G. George ADDONIZIO
10th Congr. Dist.

Essex Needs Republican Freeholders!

ELIZA G. WRIGHT
conscientious public official, social welfare leader

FRANK S. PLATTS
veteran legislator, county fiscal expert

JAMES A. CURTIS
Distinguished lawyer, legislator, county official

WHY IT IS VITAL TO ELECT ALL 3 CLEAN GOVERNMENT FREEHOLDERS

Clean Government Republicans have a majority on the Board of Freeholders, but the Democratic machine-controlled minority continues to obstruct progressive programs through its veto power.

Unless *all three* Clean Government Freeholder candidates are elected to override this Veto, the progressive program of the Essex Freeholders will be blocked by this politically-maneuvered Democratic machine.

The record of these Democratic obstructionists is deplorable. They have not represented the people of Essex County—they have taken their orders from the Democratic political machine.

Against this political maneuvering by the Democratic machine, stands the unblemished record of more than 20 years of prudent, progressive and humane administration of Essex County Government by Clean Government Republicans—20 years without a scandal or hint of corruption. Essex County Government is recognized as a model of good government throughout the nation. Our 65 cent county tax rate is one of the lowest in the country.

Defeat the Democratic machine by electing *all three* Republican Freeholder candidates and put an end to this political abuse of the veto power. Vote Republican and keep the Democratic machine from turning Essex into another Hudson with padded payrolls, "no-show" job holders, extravagant public contracts and lavish spending.

VOTE FOR ALL 3 REPUBLICAN FREEHOLDERS TO ASSURE CONTINUANCE OF CLEAN GOVERNMENT IN ESSEX

Re-elect NEIL G. DUFFY Sheriff

VOTE STRAIGHT REPUBLICAN LINE "B"

УКРАЇНСЬКИЙ РЕСПУБЛІКАНСЬКИЙ КОМІТЕТ ПОВІТУ ЕСЕКС
Кандидатів поручають:

Адв. ІВАН РОМАНИШИН, Гол. Укр. Реп. Комітету Стейту Н. Дж.
МИРОН ЛЕСЬКІВ, Секр. Реп. Комітету Стейту Н. Дж.
Проф. ТЕОДОЗІЙ КАСЬКІВ, Голова і Директор Укр. Централі в Нюарку
АННА НАСТЮК, Голова С.У.А. Відд. в Нюарку
ЙОСИФИНА ҐІБАЙЛО ҐІББОНС, Член Укр. Реп. Комітету повіту Есекс
ПЕЛАГІЯ КУЧКУДА, Секр.-кас. Об'єд. Орг. Комітету Маніфестації Стейту Н. Дж.
ЛЕВ БЕМКО, Екз. Член Управи Бат. Круж. Укр. Школи, Член Окр. Управи Відд. У.Р.С. в Н. Дж.
ГРИГОРІЙ ДОРОШЕНКО, Гол. Відд. УНС в Нюарку
АНДРІЙ КУПІБДА, Провідний Член, Лідер Укр. Молодечих Орг. в Нюарку.

• ПРАЦЯ •
• HELP WANTED—MALE •

ДО ПРАЦІ
в "COFFEE SHOP"
і "DRIVE IN"

Праця зараз для мужчин і жінок рано або по полудні. Ресторан відкритий цілу ніч.

"BUS BOYS" — ПОРТЕР
(парівки, напої і т. д.)

Всі користі оплачує працедавець. Програма вишколу. Платня під час науки. Голоситись особисто від 8:30 рано до 4:30 по пол. від понеділка до п'ятниці.

Mr. M. CALVANO
MAYFLOWER COFFEE SHOP
540 Hempstead Tpke.
(pir Cherry Valley Ave.)
West Hempstead, L. I., N. Y.

МУЖЧИНА
до виробу ювелірних моделів.

Одна з найбільших фабрик ювелірних виробів в околиці Providence R. I., має місце для першоклясного моделіста. Досконала нагода, багато компанійних користей для відповідного. Якщо Ви заінтересовані в поліпшенні своєї ситуації, або стати першоклясним моделістом пишіть:

Box O-22 — Room 830,
11 West 42 St. New York City

BENCH LATHE OPERATORS (2)
TURRET LATHE OPERATOR
до праці на малих прецізійних частинах. Мусить вміти самостійно робити "set-ups".
HARRISON MACHINE & TOOL CO.
75 Calvert St., Harrison, N. Y.

КРЕСЛЯР, прецізійний й інш. Мусить знати амер. методи. Електр. приладдя, Консрук. апарат: електр. кругообіг, знання креслярства. Індустр. і військ. асистент. Мусить перейти "Govern. security regulations." Добрі умов. праці. Платня відпов. до досвіду. Пишіть P. O. Box 167, Great Neck, L. I., або тел. Hunter 2-8480.

FLOOR ASSEMBLERS
до індустр. Heat Treading Furnaces: знання читати "Blueprint"; досвід в Piping або Assembling.
AMERICAN GAS FURNACE CO.
Spring and Lafayette St.
Elizabeth, New Jersey

ПОДОРОЖ І ЗАРОБІТОК
Самітні, нижче 25 р. до подорожування в Каліфорнії, Тексас і Флориді. Пересічний зароб. $75 тижн. Комісове плюс бонус. Оплачені кошти подорожі, уділяється зачети "Circulation Sales". Mr. Prior, Hotel Forrest, 224 West 49th St. (off Broadway). New York City, 10 рано до 2 по пол. Не телефонувати!

ЧИТАЙТЕ „СВОБОДУ"

• ПРАЦЯ •
• HELP WANTED—MALE •

ХЛОПЦІ, ВЕТЕРАНИ — подорожування. 18-28 р. присм. вигляд. Їзда до Кал., Флор. і назад. $400 міс. заробіток. Продаж по домах, комісове. Щоденно готівка, кошти подорожі. Mr. Woodward, Hotel Paris, 97 St. & W. End Ave. 10-2 & 6-8 P.M. Не телефонувати.

ПОРТЕРИ
і
ДО МИТТЯ
ПОСУДИ

Повний час праці.
Багато робочих користей.
Голоситись вже!
Праця вже до зайняття.
Голоситись в годинах відкриття крамниці.

GERTZ - HICKSVILLE
Hicksville, Long Island
MID-ISLAND PLAZA
3rd Floor — Personnel Dept.

• ПРАЦЯ •
• Help Wanted—Female •

ДІВЧАТА — ЖІНКИ
у віці 21-35 р.
Легка фабрична праця — добрі, солідні робітниці. Досвіду непотрібно — ми навчимо. Платні свята, вакації.
Тел.: Mr. Micol,
CA 6-3376

ОПЕРЕЙТОРКИ
з досвідом тільки в декоративній праці. Доб. платня, постійна робота, досконалі умовини праці. Праця близько дому.
ANNETTE INTERIORS
39 East 19th St. New York City
AL 4-5727

ДІВЧАТА — МОЛОДІ ЖІНКИ
Продаж в роз'їздах. 18-28 р., присмний вигляд. Їзда до Кал., Флориди і назад. $400 міс. заробіток. Продаж по домах. Комісове, щоденно готівка, кошти їзди. Mr. Woodward, Hotel Paris, 97 St. & W. End Eve. 10-2 & 6-8 P. M. Не телефонувати.

• КНИЖКИ—ЖУРНАЛИ •

А. ЮРИНЯКА
„На далеких шляхах"
П'єса в 5 діях
з життя нової еміграції — переживання скитальців — страх перед репатріяцією, сумне й смішне з таборового побуту, заокеанські мрії
Ціна 75 цнт.
SVOBODA
81-83 Grand St. (P. O. Box 346)
Jersey City 3, N. J.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Дітройт, Міш.

Пляни та труднощі Школи Українознавства.

Вже від 6 років існує в східньому Дітройті Школа Українознавства, удержувана коштом і трудом маленької групи українських патріотів, що хотіли б дати українській молоді бодай дрібку того, що молодь могла б дістати в українських державних школах у вільній Україні. Останнього року було 150 дітей, що пройшли цілорічне навчання українознавства в 8 клясах. Через те, що мусить Школа Українознавства міститися в чужому приміщенні, кошти її удержання враз із учительськими платнями доходять до 5 тисяч долярів річно.

В цьому році заплянувала управа Батьківського Комітету при Школі Українознавства зорганізувати ще два нові відділи: Дворічний Академічний Курс Українознавства і Курс Українознавства для молоді роженої в Америці. Оба ті курси є конечні в дітройтській громаді вже від довшого часу. З восьмої кляси школи Українознавства виходять щороку хлопці й дівчата зі середньою освітою українознавства й не мають можливости довести своє знання до позему вищої освіти. Також зі школи парохіяльної при українській церкві виходить уже третій рік хлопці й дівчата роджені в Америці, які вже мають перші початки знання української мови і не мають можливости поглибити те початкове знання. Є між ними багато таких, що хотіли б дуже радо продовжувати ту науку і є теж багато батьків, які жалуючи, що їх діти забудуть те, чого навчились з таким трудом, шукають способу, як уможливити своїм дітям науку рідної мови. Через те неможливим є дальше відсувати справу тих двох, так потрібних курсів.

Найтяжчою перепоною в розгортанні праці Школи Українознавства є байдужість нашої громади. Коли проголосити загальні збори Батьківського Комітету, чи „Рідної Школи", ніколи не приходить більше громадян як . . . 25—30. А ще тяжче йде з батьками, що не дбають про те, чого вчаться їх діти.

Ідуть розмови й намови: „Сусіде, чому ви не запишете своїх дітей до школи українознавства?" не ліпше це, як сидіти в брудї. Раз-по-раз дзвонять телефони: Запишіть, приятелі, своїх дітей до школи українознавства, чи ви не чуєте, що в них уже чужий акцент в українській мові". Гомонить радіопередача п. Зенона Тарнавського, повторюючи „Дайте своїм дітям знання рідної мови, запишіть їх до школи українознавства".

Та все таки більшість наших громадян залишається байдужа. До їх закам'янілого серця ті кличі не доходять.

Не краще є й з нашими організаціями. Якщо у Дітройті є аж 70, але є тільки кілька таких, що в їх касових книгах записано між розходами „10 дол. на Рідну Школу".

Як вони собі уявлюють свою майбутність? Звідки вони надіються, напливу нових членів, коли молодь буде виростати в повній байдужності до всього, що українське?

Виховання молоді є обов'язком не тільки батьків, але цілої суспільности, головно в цю пору, коли Україна має такі тяжкі втрати молодого покоління. Щодня приносить преса вісті, скільки молоді гине в перманентній боротьбі за волю України, скільки молоді вивозять большевики на цілинні роботи в Казахстан чи інші далекі азійські місцевості, де вона в більшості гине в невиносимих умовинах життя і праці, а скільки пропадає в невольній машині високоспеціялізованої большевицької виховної системи . . .

На це все ми майже безрадні, але не вільно нам бути байдужими, коли кругом нас пропадає наша молодь через недбальство громади. Нашим обов'язком є тому запобігти і той обов'язок паде на кожну одну одиницю нашої еміграньтської спільноти. Ніхто себе не може уважати звільненим від того обов'язку.

Праці є багато: збирання фондів, розголос справи, вишукування дітей, які не вчаться по-українськи, писання листів, намова батьків, щоб записали дітей до рідної школи і т. д., так, що кожний у тій многогранній праці може взяти участь, без огляду на свою освіту чи заняття.

М. К-ни,
голова Батьківського Комітету Ш. У.

• ПРАЦЯ •
• Help Wanted Male-Female •

ЧИ ХОЧЕТЕ жити далеко поза містом і мати добру роботу? Потребуємо досвідчених ткачів на Label & Narrow Fabric Looms
Come to see us in.
Marlboro, New Hampshire
J. M. Gulenberg & Son, Inc.

МОДЕЛІСТИ-КИ
праця при виробах біжутерії на білім металю. Мужчина, який вміє робити проєкти з воску або моделювати на білому металю. Постійна праця, добра платня, надчисельні години.
WI 7-5317

• BUSINESS OPPORTUNITY •

ҐРОСЕРІЯ І ДЕЛІКАТЕСЕН НА ПРОДАЖ.
Добрий бізнес, також великий збут перекусок (сендвічів) і гарячої кави. Голоситись:
218 East 5th Street
New York City

КРАМНИЦЯ З ВЕПРОВИМ М'ЯСОМ
і вудженими виробами, ковбаси.
Повне влаштування. Готове до відкриття. Рент або ліз.
GI 2-4345

НІЧНИЙ КЛЮБ
Першоклясне положення на Істсайді 80 St. Marks Place. Повне влаштування, велика бара у формі підкови, їдальня на 250 місць. Досконала нагода, продається з уваги на здоров'я.
HY 2-4688 — по 11-ій рано.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНС

ВІЛКС-БЕРІ, ПА. — Б-во св. І. Хрестителя Відд. 223 повідомляє всіх членів, що збори відбудуться в неділю, 4-го листопада, в парох. залі зараз по Сл. Божій. Проситься членів прийти на час, маємо важні справи до полагодження. — Управа.

Ню Вестмінстер, Б. К.
КАНАДА

З хрестин на „Веселку".

Дня 2 вересня 1956 р. на хрестинах малого Яреми, сина Ірини і Льва Ковальчуків, на заклик д-ра М. Гуцуляка, була проведена збірка на українську пресу, що принесла 33 доляри.

З цієї збірки призначено $10.00 на „Веселку".

Жертвували: по $5.00: пп. М. Гуцуляки і Л. Ковальчуки; по $4.00: пп. В. Юнги і Р. Івасюки; по $3: п. В. Шевчуки; по $2: пп. М. Татарнюки, А. Даниловi, М. Грицюки, С. Савчишини, В. Лобай; по $1: Веч. о. М. Білик і Веч. о. В. Мартиник.

Щира подяка жертводавцям, а малому Яремі многая літа!

Гість.

ЧИ ШЛУНКОВА НАДКВАСОТА СПРИЧИНЮЄ ВАМ
ШЛУНКОВІ БОЛІ?

Багато огірчених через свою недугу, наберуть нової радости життя, коли дізнаються про винахід ліку, що зветься RUMIL, який наче чудодійним способом облегшує симптоми ШЛУНКОВОЇ НАДКВАСОТИ. Звичайні об'яви такого стану це: печі згага, тиснення газів, кваси, воніти та болі після їдження — після зажиття перших доз цього ліку, біль минає в кількох мінутах.

Байдуже, як довго Ви хворіли або які ліки вже заживали, скористайте з цієї чудової нагоди, щоб попробувати RUMIL без жадного риску. Якщо Ви зараз вишлете цей вирізок до TYNOL CO., Dept. 301, Box 321, Croton on Hudson, N. Y., вони вишлють Вам $3.50 флящки за тільки $1.00 (плюс оплату COD). Ви щадите не тільки $5.00, але Ви маєте змогу уживати одну флящку без риску. Якщо RUMIL не поміг Вам в жадному випадку, Ви можете повернути другу флящку для повного звороту. Не посилайте грошей. Заплатіть тільки поштареві при доставі. Замовляйте тепер, доки пропозиція є актуальна. (Напишіть точно друкованими ім'я і адресу на звороті сторони коверти і певно одержите RUMIL без опізнення.)

Господарські Вісті

КАНАДІЙСЬКІ НАФТОВІ ПОЛЯ

Двадцять років тому Канада продукувала тільки півтора мільйона бочок нафтової ропи річно. У 1955 р. канадійська продукція виносила вже 129 мільйонів, а нові джерела розверчувано і впроваджувано в продуктивний стан майже щоденно.

Нафтова ропа (з земним газом включно) постачає Канаді яких 52% енергії. Сьогодні, коли Канада вже є передовим продуцентом нафтової ропи серед країн британського Комонвелту, все ще приходиться спроваджувати з інших країн коло 42% нафтової ропи. Як виказує статистика, канадійці зуживають більше нафтових продуктів на одиницю, ніж будь-яка інша країна в світі, за вийнятком ЗДА. Канадійська нафтова промисловість постачає матеріяли, використовувані при виробництві різних корисних продуктів, включно з ліками, косметиками, пластиками, синтетичною ґумою, винищувачами бурянів і шкідливих комах.

На терені Канади є 44 рафінерії — власність 24 компаній. У 1950 р. збудовано коштом 90 мільйонів дол. нафтопровід з Едмонтону до Супіріор, Висконсін, ЗДА (1,129 миль). Згодом цей нафтопровід продовжено до Сарні в Онтаріо коштом дальших 73 мільйонів дол. (у 1953 р.). Теперішня спроможність нафтопроводу: 217,000 бочок денно з Едмонтону.

Іншою нафтовопостачальною лінією є Транс-Мавнтен Пайп Лайн, якою доставляється нафту з Едмонтону через Скелясті гори до Ванкуверу і інших осередків на півдні. Засоби земного газу в Західній Канаді обраховували в минулому році на 22 трильйони кубічних стіп, тобто на 2 трильйони більше як у 1954 р. Невдовзі це паливо буде доступне і в Східній Канаді, і мешканці великих міст матимуть дешевше опалювання своїх домів і варення страв.

„К. С."

ВСЯЧИНА

ЗАСТРЕЛИЛИ АМЕРИКАНСЬКОГО ОЛЕНЯ, ПОКИ УХВАЛИЛИ ЗАКОН ПРО ЙОГО ОХОРОНУ

Фармер Віктор Пєцик побачив в стейті Коннектикат американського оленя („мус") і негайно дав знати про це до Гартфорду. Там три дні пізніше ухвалили закон про охорону тієї тварини, бо її 100 років не було в тому стейті. Та коли часописи і радіові стації повідомили про це жителів цього стейту, то якийсь інший фармер, який не подав свого прізвища, телефонував до стейтового уряду, що вже їв м'ясо з того оленя, якого застрелив, як тільки його побачив. Директор Уряду для охорони риб і диких тварин гадає, що той фармер, який застрелив американського оленя, не буде караний, бо він ще не знав про заборону стріляти до тих тварин, яких досі не було в тому стейті, і тому вони не були під стейтовою охороною, подібно як „нема заборони стріляти слонів, які не живуть в Коннектикат". Американські олені живуть в стейтах Ню Гемшир і Массачусетс.

✝

Ділимося сумною вісткою з Рідними, Приятелями і Знайомими, що дня 30-го жовтня, о год. 1:30 рано упокоївся в Бозі Наш Найдорожчий Тато, Дідо і Прадід

бл. п. **МАКСИМ МУЗИКА**
проживши 90 років.

Покійний родився в селі Криве, пов. Радехів, Зах. Україна. До УНСоюзу вступив 21-го січня 1912 р. Був одним з організаторів Т-ва св. о. Миколая Відд. 106 УНСоюзу в Шикаґо.

Тіло Покійного спочиває в каплиці пох. заведення Василя Музики — сина при 2157 W. Chicago Ave. В СЕРЕДУ, ЧЕТВЕР і П'ЯТНИЦЮ о год. 8:15 вечора будуть відслужені ПАРАСТАСИ.

ПОХОРОН відбудеться в суботу, 3-го листопада о год. 9-ій рано з каплиці пох. заведення до церкви св. о. Миколая на цвинтар св. о. Миколая.

Покійний оставив в смутку дочку Марію, синів Василя, Михайла, Володимира, Петра, Максима, 12 внуків і 6 правнуків.

Вічна Йому Пам'ять!

• РОЗШУКИ •

Пошукую стриєчного брата
МРИКАЛО ВАСИЛЯ,
сина Матвія з села Конюх, п. Бережани, і
ЛИХОЛЯДА ФЕДЬКА
з села Бишки, пов. Бережани, відомості слати на адресу:
MARIA MRYKALO KUJAN
1037 Mill Hill Terrace
Southport, Conn.
Австралійські часописи прошу про передрук.

Катерина **ГОЛДИН** з Курович пошукує Федька **ВИТРИКУША** з села Солова, пов. Перемишляни, має бути в Ню Йорку. Маю вістку від брата Петра Витрикуша. Він сам, або хто знає про нього прошу писати на адресу: Katherine Golder, 3908 Liggett Dr. Parma 29, Ohio.

Пошукується **ІВАНА МИРОНОВИЧА,** колишнього Організаційного Референта при Головній Управі СУМА, який мешкав в Брукліні, Н. Й. 172 — 13th St., а опісля в Шикаґо, 834 W. Wrightwood Ave. Хто знає про його теперішнє перебування або він сам проситься ласкаво зголоситися в дуже важній справі до:

Mr. I. E. MELECH
524 Edgewood St., N.E.
Washington 17, D.C.

БАГАТО БОЛІВ ЗНИКАЄ ПРИ ПОМОЧІ ЦІЄЇ ФОРМУЛИ

Це проголошення принесе велику радість тисячам хворим, які думали, що вже ніколи не будуть сміятися. Переконливі докази людей, які терпіли на нестерпні нервові болі або постійні болі запалення мускулів (Neuralgia або Neuritis) випробували, що ці терпіння можна скоро облегшити і то без застриків або постійного заживання ліків. Якщо Ви колись терпіли на болі мускулів і нервів, що неначе Вас палять і коли найменший рух болючих місць є неперносимий; якщо рамена, плечі, ноги так болять, що Ви не можете працювати чи навіть спати — тоді певно будете вдоволені, коли це прочитаєте. Одна або дві дози цього чудесного ліку діє внутрішньо 4 різними способами і так скоро, що прямо тяжко повірити. Цей лік називається ANTRO. Ви можете одержати його, висилаючи цей вирізок до KINGSLY CO., Box 415, Dept. 30, Peekskill, N. Y. Не посилайте грошей, заплатіть поштареві $3.45 при доставі. Виповніть точно друком Ваше ім'я і адресу на обороті коверти і будете певні, що одержите ANTRO без опізнень.

• MISCELLANEOUS •

We pay postage
BOTH
WAYS
when you
save by mail at
HAYES
SAVINGS and LOAN ASSOCIATION
955 Broad St., Newark 2, N.J.
3% CURRENT DIVIDEND
Accounts insured up to $10,000.
Funds received by Nov. 10 earn from the 1st.

ЛІТЕРАТУРНА НОВИНКА
Олена Звичайна
ОГЛЯНУВШИСЬ НАЗАД...
Збірка з 16-тьох оповідань із нашої недавньої минувшини. Усі вони просякнуті національно-виховним, антикомуністичним і протимосковським ідейним змістом і читаються з захопленням.
Стор. 232, ціна 1.50 дол.
Замовляти:
"SVOBODA"
P. O. Box 346
Jersey City 3, N. J.

• РІЗНЕ •
АРКА
48 Іст 7-ма вул. в Ню Йорку
(тел. GRamercy 3-3550)
вже виконує замовлення на
КУТЮ, МАК, МЕД, ГРИБИ.

МЕТА УКРАЇНСЬКА ЮВЕЛІРНА КРАМНИЦЯ
236 E. 14th ST. NEW YORK 3, N.Y. TEL. OR 4-2590
Масивні золоті шпильки, нашийники та медальйони ручної роботи.

• ДО ВИНАЙМУ КІМНАТИ •

Miami, Florida
Маємо кімнати до винайму. Пишіть або їдьте просто до:
Mr. & Mrs. M. SZPAK
257 N. E. 17th Terrace, Miami 32 Florida. — Phone FR 1-2692

Miami, Florida
• Маємо до винайму умебльовані апартаменти з кухнею, з начинням до варення, столовим накриттям — на тиждень $25, або $75 місячно.
Mr. & Mrs. FRANK TARANDA
684-692 N. E. 85th Str.
Miami 38, Fla.
Tel. Plaza 8-1078

• КНИЖКИ •

НА ЧАСІ! ПРОЧИТАЙТЕ!
Ялта, царський палац, де відбувалась Конференція Рузвельта-Черчіля-Сталіна, — історичні місця так цікаво описані у повісті:
„СЕЛЯНСЬКА САНАТОРІЯ"
О. ЗВИЧАЙНОЇ
Ціна $1.65
Замовлення слати на адресу:
SVOBODA
81-83 Grand St., Jersey City 3, N.J.

МИХАЙЛО КАНЮК
Погребник
KANIUK
CHICAGO FUNERAL HOME
2321 W. Chicago Avenue
Chicago 22, Illinois
Phone: ARmitage 6-4575
Похоронне заведення існує вже понад чверть сторіччя.

ІВАН БУНЬКО
УКР ПОГРЕБНИК
Обслуга чесна і найкраща
ЦІНИ ПРИСТУПНІ
John Bunko
Licensed Undertaker & Embalmer
REASONABLE PRICES
437 EAST 5th STREET
New York City
Telephone: GRamercy 7-7661

ПЕТРО ЯРЕМА
УКР. ПОГРЕБНИК
Занимається похоронами в BRONX, BROOKLYN, NEW YORK і ОКОЛИЦЯХ
Контрольована температура, Модерна каплиця до ужитку даром.
Peter Jarema
129 EAST 7th STREET
NEW YORK, N. Y.
Tel. ORchard 4-2568

ШКІРА НА ОБУВ'Я ДО ЕВРОПИ
ВЕРХИ І ЗОЛІ.
GEORGE LASKA
LEATHER and SHOE STORE SUPPLIES
Phone EL 2-1997
13 WASHINGTON AVE. ELIZABETH, N. J.
Крамниця відкрита щоденно до 6-ої веч., в четвер до 9-ої вечера.

Увага! Нюарк, Н. Дж., і околиця! Увага!
► У МІСТІ НЮАРКУ ВІДКРИТА НОВА ◄
КРАМНИЦЯ ДЛЯ ВИСИЛКИ ПАКУНКІВ
► ДО ВСІХ КРАЇН ЕВРОПИ. ◄
United Package Express Co.
305 Market Street, Newark 5, N. J. — (near P.R.R. Station)
Mitchell 3-4067 — MArket 3-2277

- Висилаємо поживу, нову і ношену одежу, суконні, шкіряні і текстильні вироби, медикаменти і т. п. Вишліть своїм рідним і знайомим!
- Пакунки будуть доставлені до місця призначення протягом шести тижнів. Посилки вислані повітряною поштою будуть доручуватися протягом 7-10 днів.
- Висилаючий одержить особисту посвідку від відборця пакунка. Пакунки доставляємо на пошту до 24 годин. Висилка пакунків і доручення ґарантується.
- Всі посилки повнотою оплачується тут включно з митом. Той, що одержить пакунок не буде нічого доплачувати.

КАНЦЕЛЯРІЯ ВІДКРИТА КОЖНОГО ДНЯ ВІД 9-ої ГОД. РАНКУ ДО 6-ої ГОД. ВЕЧОРОМ.
В СУБОТУ ВІД 9-ої РАНО ДО 4-ої ГОД. ПО ПОЛУДНІ.
United Package Express Co.
PACKAGES SENT TO ALL PARTS OF EUROPE
305 Market Street, Newark, N. J.
Тел.: (Newark) Mitchell 3-4067 — MArket 3-2277
(Біля Пенсилвенія станції в місті Нюарку).
Принесіть це оголошення зі собою, заощадите $2.00.

► УКРАЇНСЬКЕ ВИСИЛКОВЕ БЮРО ◄
"ZORYA PARCELS OFFICE"
36 EAST FIRST STREET, Tel.: OR 4-3930 NEW YORK 3, N. Y.

Ґарантує найскорішу доставу ПАЧОК до всіх країн Европи.
Опаковує і висилає пачки безпосередньо до корабля. Полагоджує посилки повітряною поштою. Пачки переслані нам поштою до бюра, полагоджуємо до 3-ох днів.
Висилаємо: ПОЖИВУ, НОВУ Й НОШЕНУ ОДЕЖУ, ШКІРУ, МАНУФАКТУРУ, ЛІКИ і т. п.
„ЗОРЯ" веде власний склад усяких товарів: шкіру, мануфактуру, взуття з футряними вкладами, матеріяли на перини, хустки, панчохи, ґалянтерію, харчові продукти, герметично замкнені і т. ін.
—• Обслуга фахова. Даємо інформації. •—
Бюро відкрите щоденно від понеділка до суботи від 9-ої год. рано до 5-ої вечора.
► ЗВЕРТАЙТЕСЬ ДО НАС З ПОВНИМ ДОВІР'ЯМ. ◄
За висилкове бюро „Зоря" — О. М. ДОРОШКЕВИЧ.

УВАГА! ШИКАГО Й ОКОЛИЦЯ! УВАГА!
R. W. EXPORT - IMPORT CO.
відкрила ФІЛІЮ В ШИКАГО
2130 W. CHICAGO AVENUE, CHICAGO 27, ILL. Телеф.: ARmitage 6-8488
для
ВИСИЛКИ ПАКУНКІВ ДО ВСІХ КРАЇН СВІТУ
Висилаємо ПОЖИВУ, НОВУ і НОШЕНУ ОДІЖ, ШКІРУ, МАНУФАКТУРУ, ЛІКИ та інше.
Ми маємо на складі різного рода шкіру, як ЮХТ, БОКС, та іншу, і всі додатки на чоботи та черевики. — Маємо матеріяли, ХУСТКИ, та Панчохи та різного рода харчові продукти.
► СКОРА і ТОЧНА ДОСТАВА ПАКУНКІВ ҐАРАНТОВАНА ◄
Всі пачки висилаємо безпосередньо з нашого бюра на пошту від 1-3 днів.
Виконуємо пересилки на поштові замовлення.
• Всі оплати оплачує висилаючий. — Бюро відкрите щодня від 9 рано до 9-ої веч., в суботу від 9 до 5-ої по пол. •

ТАРЗАН, ч. 3761. Лови

„Вітай у моїх володіннях! Я чекав довго на білу людину. Твоє вміння перебувати в джунглях і твоя відвага закликає мене вжити твої здібності. Ти можеш жити трохи довше, але можливо ти вже незабаром згинеш — ніхто не врятовується звідсіль. — Ловець".

Що це за жарт і що він має визначати? Чи може це садистичний ворог заманює таким чином в гущавину?

З лютою рішучістю Тарзан знявся знову на верховіття дерев. За всяку ціну треба вислідити автора листа.